

2016. szeptember
október

Pasztircsák Polina

Johan Inger's Rain Dogs

Traviata

Székely fonó

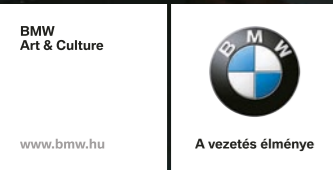
A bánya | Szerelem

Orendt Gyula

Kolonits Klára

Zsuráfszky Zoltán

Medveczky Ádám

BMW 740Le xDrive iPerformance modell átlagfogyasztása: 2,5 l/100 km. Energiafogyasztás: 13,9 kWh/100 km. CO₂-kibocsátás: 56 g/km. A BMW 740Le xDrive iPerformance modell a BMW 7-es iPerformance típuscsoport legnagyobb fogyasztású modellje. A feltüntetett hatótávolság több tényezőtől függően változhat. A fogyasztási és CO₂-kibocsátási adatok a gumibroncstól függően eltérhetnek.

BMW Art&Culture
A BMW Magyarország az Opera stratégiai partnere.

Tisztelt Operarajongók a világ minden tájáról!

Egy opera-előadás legintenzívebb pillanata az, amikor felgördül a függöny, mert ettől a ponttól nincs már visszaút, végérvényesen beleszöppenünk egy álomvilágba. Ezért is megható számomra, hogy én köszönhetem Önöket, még azelőtt, hogy a Magyar Állami Operaház új évadának első bemutatója elkezdődne. Amikor ennek a csodálatos társulatnak elkezdtem tervezni *Faust* című produkciót, mindenki nagy szeretettel fogadott, és a munkafolyamat során végig fantasztikus csapatmunka részese lehettem. Miután jómagam egy közeli országból, Lengyelországból származom, mindenképpen éreztem a nemzeteink közötti érzelmi kötődést és bele is szerettem Budapestbe. Azonnal.

Most azt a megtisztelő felkérést kaptam, hogy az új szezonban egy magyar kincset, a *Székely fonót* állítsam színpadra, amelyet Kodály Zoltán hazája népzenejéből komponált. Igazi magyar opera magyar muzikával, és most ismét itt vagyok, hogy lenyűgöző vizuális világot teremtsék ehhez a remekműhöz. Amikor hozzáfogtam a tervezéshez, az első gondolatom az volt, mennyire messze vagyok attól, hogy magaménak tekinthessem ezt a darabot, és mennyi időbe telik majd megértenem ennek a varázslatos kompozíciónak a lényegét. De amint elkezdtem tanulmányozni, rá kellett jönnöm, hogy mennyire kellemes hallgatni, hogy szinte otthon érzem magam benne, és milyen izgalmas lesz megmutatni a világnak a mű csodáit.

Teljes magabiztossággal nyitottam hát ki az ajtót a Székely fonó világára, de sohasem tévesztettem szem elől azt, hogy valójában mekkora kiváltság ez a feladat. A hagyományos népzene mindig is az egyik legfontosabb összetartó köteléke azoknak a népeknek, akik a történelem során különböző sorsfordító kihívásokkal néznek szembe. És mert ennyire a mélyben gyökerezik, és erősen ver benne a nemzet szíve, pont emiatt válhat a Székely fonó is egyetemes élménnyé a nézőtéren ülők azon tagjai számára, akik kötődni szeretnének az emberiség alapjaihoz.

Mindenkinek a legjobbakat kívánom a Magyar Állami Operaháznál, és biztos vagyok benne, hogy a közönségnek is remek évada lesz. Függöny, fel!

Michał Znaniecki

Fotó: Marek Gradowski

A CSEND SZIMFÓNIAJA.

AZ ÚJ BMW 740e PLUG-IN HIBRID.

Akar 48 kilométer teljesen elektromos meghajtással, tökéletes csendben: az új BMW 7-es Limousine iPerformance modellek az eDrive hibrid meghajtásnak köszönhetően a zavartalan kényelem minden eddiginél magasabb fokát kínálják. A BMW 740e, 740Le és 740Le xDrive plug-in hibrid modellek mindemelt a BMW TwinPower Turbo motor és az elektromotor kombinációjával a teljesítmény, a hatótávolság és a hatékonyság tökéletes megtestesítői. BMW 740e plug-in hibrid: a mobilitás forradalma teljes csendben zajlik.

○ EINO JUHANI RAUTAVARA | Fotó: Ari Korkala

○ MARGOT ROBBIE | Fotó: Matt Petit / ©A.M.P.A.S.

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG
ZENEKARA

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

3	TISZTELT OPERARAJONGÓK A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL! Michał Znaniecki beköszöntője
6	JÁTSZANI IS ENGEDD Beszélgetés Pasztircsák Polinával
10	FÜGGÖNY, FEL! Évadnyitány
12	HARC ÉS HARMÓNIA Johan Inger's Rain Dogs
14	SZERELEM A TÁRSADALOM TÜKRÉBEN Traviata
16	SZÉKELY FONÓ, LENGYEL GÚNYA, TALJÁN DÍSZLET Székely fonó
18	EGY BÁTOR BARITON Orendt Gyula-interjú
20	MINDENTUDÓ TENOROK Simándy100 – Kaufmann-nal
23	FŐSZEREPBEN A MARTON ÉNEKVERSENY LEGJOBBJAI Intézményi együttműködés
24	„MUSZÁJ KÍSÉRLETEZNI” Beszélgetés Kolonits Klárával
26	LEGÉNYES Zsuráfszky Zoltán-interjú
28	70 ÉV AZ OPERÁBAN Beszélgetés Medveczky Ádámmal
30	ZENEKAR A VIHARBAN Londoni Filharmonikus Zenekar
33	ISTENI SZIKRA '56 az Operában
37	BILLENTYŰK, KÁVÉZÓK, LÖVÉSZÁRKOK Cziffra 1956

38	EGY LEGENDA FELTÁMADÁSA Spartacus
42	REMÉNYT ADÓ TEHETSÉG Zongoraáriák
46	KÖSZÖRÜLNI NEM CSAK A TORKOT LEHET Kulissza: a lakatosműhelyben jártunk
50	KÜLÖNLEGES IDŐJÁRÁS A vihar
52	REPERTOÁR FELRÁZVA Shakespeare400+ Fesztivál
56	BOLDOGSÁG, MERRE VAGY? A tündérkirálynő
58	LEGEK LEGJEI Csillagóra Gálaest
60	SZABAD EGY TÁNCRA? Billy Elliot – a Musical
63	SEJTELMEK Operarajongó filmsztárok

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovicz Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

SZERKESZTŐ:

Filip Viktória

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KORREKTOR:

Endreiné Szemők Ildikó

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:

Emmer László

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

Megjelenik 20 000 példányban.

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Becze Szilvia | Bolya Mátyás | Braun Anna | Filip Viktória | Görömbey G. Szilárd | Hankó Viktor | Jávorszky György | Karczag Márton | László Ferenc
Szabó Z. Levente | Szentgyörgyi Rita | Várhegyi András | Várkonyi Benedek | Várkonyi Judit | Zsírny-Rummer Zoltán | Zsoldos Dávid

FOTÓ: Andy Buchanan BAFTA | Richard Cannon | Csibi Szilvia | Benjamin Ealovega | Emmer László | Éder Vera | Marek Grotowski | Herman Péter
Mezey Béla | Nagy Attila | Operaház Archivuma | Pályi Zsófia | Matt Petit A.M.P.A.S. | Rákossy Péter

Játszani is engedd

Miközben a következő évadban harmadízben ölti magára Violetta alakját, s először éneklí Bess szerepét a *Porgy és Bess*ből Pasztircsák Polina, az Opera fiatal szopránja leginkább bolondozni szeretne már a színpadon.
Görömbey G. Szilárd

Fotó: Emmer László

– Magához a Magyar Állami Operaházhoz is ilyen szoros szálak fűzik? Az évadkampányban tulajdonképpen a Ház egyik arca lett. Manapság lehet még valóban szoros nexust kialakítani egy intézménnyel?

– Én teljes mértékben kötődöm az Operához, mert Budapesten születtem, nekem ez gyerekkori élmény is. Tágabb értelemben persze ez a fajta ragaszkodás csak érzelmi alapon valósulhat meg, hiszen ma sokan, engem is beleértve, kifejezetten azon dolgoznak, hogy a művészi-alkotói kapocs ne legyen kizárólagos. Mint egy kapcsolatban: ha egy lapra teszünk fel mindent, könnyen hoppon maradhatunk, ha túl nagy biztonságban érezzük magunkat.

– S ezt az emóción alapuló viszonyt vissza is igazolják a felkérések?

– Úgy érzem, igen. A 2015/16-os szezonban nem tudtam sok mindent vállalni, de a *Bohémélet* és a *Figaro házassága* belefért, az *Otello*-elő-

– Amikor 2005-ben először halottam énekelni a Nyesztyerenko-kurzuson, egyből arra gondoltam, hogy végre van valaki, akinek számos egyéb erőssége mellett belülről sugárzó és szép is a hangja. Van-e bármilyen értelme egy énekes megítélése szempontjából ennek a kifejezésnek?

– Számomra mindenképpen, hallgatóként és előadóként egyaránt. Nyilván önmagában a voce színe sokat elárul az illető személyiségéről, de önmagában ez is csak olyan, mint a tehetség: jó, ha van, de egy komoly pályáiv befutásához messze nem elég. Képezni, vigyázni kell rá, mert el lehet rontani, meg lehet keményíteni.

– Budapest után Olaszországban tanult, Mirella Freninél, holott eredetileg nem is muzsikusnak készült. Mekkora váltást jelentett ez az életében?

– Óriásit! Ugyan zeneiskolába jártam, és tizenhat éves korom óta, mintegy isteni szikra hatására tudtam és éreztem, hogy énekes szeretnék lenni,

mert így vagyok képes tökéletesen kifejezni a bennem rejlő erős és mély érzelmeket, mégis egy világsztárnál tanulni külföldön iszonyatos koncentrációt és odaadást igényel. Már önmagában az kihívást jelentett, hogy egyáltalán megértsem, miről van szó. Nem is beszélve a rengeteg új információról, kezdve a nyelvtől az operairodalom át a zenei fogalmakig... És mindent tudni kellett!

– Ha a gyerekkori tapasztalatoknál tartunk, milyen élményt jelent például abban a *Bohémélet*-rendezésben, díszletben fellépni, amelyet akkor látott?

– Sokszor eszembe jut még a mai napig is, ahogy a barátnőmmel a kasszilon ültünk. Emlékszem, amikor Tokody Ilona belépett a színpadra, helyette is izgultam. Talán mert akkor már egy merész álom volt, hogy ezt én egyszer még énekelni fogom. Néhanapján be szokott ugrani előadás közben, hogy lehet, hogy valaki éppen ugyanezt éli át odafönt.

Fotó: Csibi Szilvia

○ OTTELLO, BÁNDI JÁNOSSAL | Fotó: Csibi Szilvia

○ BAJAZZÓK, NAGY ZOLTÁNNAL | Fotó: Nagy Attila

adásokat és a *Bajazzókat* viszont a Strauss-opera és a németországi feladataim kedvéért vissza kellett mondanom. Cavalli *Veremonda* című művében egy cserfes szolgálólányt kellett alakítanom, és annyira boldog voltam, hogy végre nem kell meghalnom! Annak például nagyon örülnék, ha itthon is kipróbálnának egy buffa-szerepben, vagy megformálhatnám Norinát, esetleg Susannát, hiszen nagyon szeretek játszani!

– Ehhez képest harmadszorra bújik Violetta Valéry jelmezébe. Daphne-alakítása kapcsán azt nyilatkozta, hogy a karakter tisztasága és naivitása vonzza. Violetta-ról a naivitást még csak-csak feltételezhetjük, de a hétköznapi foglalkozás szerinti tisztaságot elég nehéz.

– Ez az egyik legnőiesebb operai alak, nagyon szeretem! A legnagyobb szakmai kihívások egyike előkutatni magamból az eltérő karaktereket. Igazából mindig világokat, kort és lelkiál-

lapotokat kell meg- és átélni a szerep sikere érdekében. Rám vár a *Porgy és Bess* is, és ismerve a divatos rendezéseket, nyilván nem a gyapotföldön kell majd hajlonganom, de valami hasonló szociális környezetet kell elképzelnem és megélnem. Tartok tőle, manapság is sokan érzik magukat ebben a hangulatban, ezt kell megteremteni a *Traviata* esetében is.

– Miközben attól tart, hogy szerepeit tekintve beskatulyázzák, a repertoárja meglehetősen széles.

– Azért jó stílusok és korszakok között kalandozni, mert az állandó kihívás teszi számomra valóban izgalmassá a pályát. Nagyon nem örülnék, ha lenne öt figura, és azt kellene játszanom szerte a világban, ennél több ambíciót érzek magamban! Imádom Strausst, a *Daphne* kiemelkedő, hihetetlenül koncentrált pillanata volt az életemnek, de ha mindennap ezt kellene énekelnem, már nem ugyanazt jelentené. Alkotói létezésem jelenleg egy gyönyörű és inspiratív

káosz és egy nagyon gazdag önismerteti folyamat.

– Nem is gondol a jövőre, nem tervezi a karrierjét?

– Inkább lubickolok a dolgokban, amelyek megadattak. Naponta hozok döntéseket, de hosszú távon nem szeretnék semmit sem irányítani. Van persze szerepálmom, mondjuk a *Salome*, de ezt egyelőre teljesen elérhetetlennek érzem, ezért sokkal inkább arra figyelek, hogy mikor jelzi a testem, ha valami nem tetszik neki. Mivel ez velem együtt időről időre változik, az aktuális döntéseim a pillanat jegyében születnek.

– Vagyis csak az éneklés jelentette boldogság a fontos?

– Abszolút! Amíg azt érzem, hogy ezzel magamnak és a közönségnek maradandót tudok nyújtani, addig színpadon a helyem, de amint eljön az a perc, hogy öncélúan énekelgetek, be kell fejeznem. Ezt egyelőre nemigen tudom elképzelni. ○

Fizesszen elő lapunkra, és legyen tagja a Heti Válasz hűségklubjának!

A Heti Válasz hétről hétre információt, műveltséget és érveket ad olvasóinak.

**Fizesszen elő lapunkra,
és legyen tagja a Heti Válasz hűségklubjának!**

Akcióinkról és hűségprogramunkról az elofizetes.valasz.hu oldalon olvashat.

Függöny, fel!

© ÉVADNYITÁNY, SARASTRO, CSER KRISZTIÁN | Fotó: Nagy Attila

Mint egy Mozart-operához az ouverture, úgy kapcsolódik az Évadnyitány az Opera szezonjaihoz. E sokszínű, a következő időszak hangulatából, atmoszférájából ízelítőt adó rendezvény kapcsán felmerülhet a kérdés: miért van szükség arra, hogy a szezonkezdet önálló formát kapjon? Filip Viktória

A választ Ókovács Szilveszter főigazgató korábban így fogalmazta meg: „az Opera régóta nem titkolt, sőt jól látható célja, hogy kinyissa a kapuit, kimenjen az utcára és tömegeket szólítson meg, presztízsműfajból közkedvenccé tegye az operát és a balettet”. E kijelentés korszerűségét vizsgálva elég végigtekinteni a legnagyobb külföldi operaházak évadkezdésein és közönségvonzó technikáin, hogy láthatóvá váljon a budapesti intézmény versenyképessége és a nemzetközi trendekhez való igazodása. A bécsi Staatsoper például válogatott opera- és balettelőadásait vetíti

ki április, május, június és szeptember hónapban az Operaházra erősített, ötven négyzetméteres videoképernyőre. Itthon erre rimel – az Évadnyitányon túl – a szeptember 17–18. között rendezett Autómentes hétvégén felállított hatalmas LED-fal, amelyen operai filmek és két teljes előadás, a *Hunyadi László* és *A hattyúk tava* látható majd.

Milánóban fiatalokkal indul a szeptember. Az Énekes Akadémia és a Scala közös *Varázsfuvola*-produkciójában a legjobb fiatal énekesek léphetnek fel, épp Fischer Ádám

vezényletével. Az Andrassy úti legelső premieren is ifjú tehetségek kibontakozásának lehetünk tanúi. A *Két nő* című, Gryllus Samu által jegyzett, az Új Zene Nemzetközi Társasága és a Wiener Jeunesse Kammerchor felkérésére 2013-ban készült a capella mű a Moltopera társulatának szólistái által elevenedik meg. Az operaházi kottatáros és az alkalmi sűgő története Bán Zoltán András kisregénye alapján formálódott zenés színházi szüzsévé.

New Yorkban a Met Opera Radio adásai előlegezik meg a *Trisztán és Izolda* bemutatóját. Nem érheti szó a Ház elejét ebből a szempontból sem, hiszen januártól már a budapesti dalszínház is elindította saját rádióját. Az opera- és baletteneket a nap huszonegy órájában sugárzó online *OpeRádió*n lemez- és saját hangfelvételek is hallhatók, a későbbiekben

Fotó: Nagy Attila

© ÉVADNYITÁNY, LEANDER, BAKONYI MARCELL | Fotó: Nagy Attila

pedig élő operaházi vagy Erkel színházi közvetítéseknek és a *Faggató* című, a premierek szériájában sorra kerülő szakmai beszélgetéseknek lehetünk fültanúi.

Az elektronikus média az Évadnyitányban is hangsúlyos szerepet kap, már a kezdetektől fogva. Az első, 2013-ban rendezett látványos szabadtéri kavalkádót a *Falstaff* premierje követte, ekkor vette kezdetét az a hagyomány, amely szerint a bemutatót a nézőtéren ülő szerencséseken kívül, a falakon túl 1200 érdeklődő követheti kivetítőn keresztül, továbbá számos képernyő és a rádió előtt ülő néző és hallgató is élvezheti az előadást. Az eseménysor különlegességét, egyben leglátványosabb momentumát a nyári szünetről visszatérő énekesek bevonulása jelenti. Kezdetben biciklin tették meg az utat az Ybl-palota felé, de a 2014-es *Parasztbecsület* és a *Bajazzók* bemutatója előtt kerekedett rossz idő után 2015-ben már vízlepergető veterán autókra érkeztek a művészek az évad repertoárján lévő operák híres szereplőinek jelmezeiben, még az *Otello* bemutatója előtt.

Idén is folytatódik a viszonylag friss tradíció szeptember 24-én *A telefon*, továbbá a Donizetti-remek, azaz a *Bolondokháza* és *A csengő* egyfelvo-

© ÉVADNYITÁNY, PAPAGÉNA, ZAVAROS SZILVESZTER | Fotó: Nagy Attila

zárásként Simonffy Mária képzőművész koncepciója alapján megalkotott videoinstalláció fogja levezetni a bő nyolcórányi műélvezetet.

Míg régebben a *Himnusszal* bevezetett magyar operák kiváló előadásai és szakmai szempontból lényeges társulati ülésekről érkező hírek jelezték az ősz és ezzel együtt az új évad beköszöntét, addig napjainkban kompakt élményt szerezhetünk az Opera minden főbb „számát” felvonultató, újkeletű hagyományokat ápoló szeptemberi rendezvényén. ○

Harc és harmónia

Hogyan kapcsolódik egymáshoz férfi és nő? Ki hagyja el a járt utat a járatlanért? Kik vagyunk: teremtő, istenforma lények vagy hitehagyott, bukott angyalok? A két neves koreográfus, Jiří Kylián és Johan Inger darabjaival keresi a választ az élet legmélyebb kérdéseire a Magyar Nemzeti Balett társulata ősszel az Erkel Színházban.
Braun Anna

A cseh származású koreográfus, Jiří Kylián most repertoáron szereplő darabjaival már javarészt találkozhatott a modern balettet szerető vagy megszeretni vágyó magyar közönség. Sőt az alkotó munkássága olyan fontos Budapestnek, hogy az Opera vezetősége 2015 májusában neki ítélte a hazai Seregi-díjat is, elismerve a világ táncművészetére gyakorolt hatását. Szeptember végén és október elején a *Falling Angels* és a *Sarabande* című darabokat láthatjuk tőle ismét. Johan Inger kompozícióival azonban ritkábban kerülhetünk kapcsolatba magyar színpadon, bár a *Walking Mad* már ízelítőt adott a svéd tánctervező egyedi, izgalmas stílusából. A művek összeválogatásának különös pikantériája, hogy Inger éppen Kylián szárnyai alatt vált koreográfussá.

A 80-as évek végén járunk. A tehetséges, fiatal táncművész már öt esztendeje Stockholmban lép fel a Svéd Királyi Balett társulatában, egy éve szólistaként jegyzik, amikor találkozik Kylián világával. Nincs is maradása, a cseh alkotó munkáinak nagyszerűségétől letaglózva a Holland Táncszínházhoz (NDT – *a szerk.*) szeretne szerződni azzal a céllal, hogy vele dolgozhasson együtt. 1990-ben el is jön a pillanat, ami egészen 2002-ig tart, eddig táncol ugyanis az NDT-ben. Ezek alatt az évek alatt fedezi fel Kylián Inger alkotói tehetségének más dimenzióját és 1995-ben felkéri

egy koreográfia elkészítésére, amit a fiatal generációval, az NDT II-vel kell színpadra vinnie. Ezzel, a *Mellantid* című darabban Inger azonnal beírja magát a kortárs balett történetébe, és az útja is eldőlt: a cseh mester nyomdokaiba lép. A 2000-es évek elején a Cullberg Balett társulatának tagja lesz, de 2009-ben visszatér és társkoreográfusként működik az NDT-nél, ezen kívül pedig a világ legfontosabb társulatainak lesz vendégkoreográfusa. 2011 szeptemberében Svájcban, a Basel Balett számára álmodja meg Tom Waits csodálatos, igéző zenéjére a *Rain Dogs* című remekét.

„És egyszer csak elkezd esni az eső. A kíváncsi kutya magabiztos léptekkel indul el. Szaglása tovább vezeti a megszokott területek határainál, felfedezi, milyen az élet a messzi távolban. Visszafordulna, de már nem találja az utat. Az eső elmosott minden apró nyomot” – ez a metafora Johan Inger darabjának kiindulópontja. Ebben a furcsa, elmosódott határokkal működő világban tárja fel Inger a kapcsolatokat, az identitások mélységeit, a férfi–nő viszony dinamikáját. Olyan rendszereket fejt fel, amelyek életünk szerves alkotóelemei, sőt rendezőelvei, amelyekhez mindannyian kötelezően viszonyulunk: alkalmazkodunk vagy ellenállunk.

New York város „kisemmitettjéről” szól Tom Waits kilencedik, 1985-ben

kiadott nagylemeze, a *Rain Dogs*, Inger koreográfiájának gerince és háttere. Ez a sűrű textúrájú, szuggesztív zene alapozza meg a különálló jeleneteket, amelyek a mozgáson keresztül kapaszkodnak egymásba, néha iróniát, máskor szimpátiát kelteve a nézőben. Férfiak és nők portréja, kapcsolataiknak milliárd színe és fonákja rajzolódik meg ebben a kecses és lágy, néhol groteszk világban, ahol a nemi szerepek jelmezként viselhetők és cserélhetők, mint egy szoknya és egy nadrág, ahol végül úgymint levetkőzi mindenki a felesleges darabokat és ott marad a saját lelkébe öltözve.

Inger nem kevesebbre vállalkozott, minthogy a mozdulatok, a tánc nyelvén fogalmazza meg a lényegét, mit is jelent, milyen is embernek lenni. A *Rain Dogs* nagyon bonyolult munka – mégis végtelenül egyszerű. A rutinok legmélyebb hétköznapióságában tűnik fel az emberi „állapot”, amely oly könnyedén kifigurázható Inger számára, miközben üzenete, a paródia és az irónia mélyen igaz. Mintha egy lelket látó mikroszkóppal állna férfi és nő felett, és szeretettel, de mégis könyörtelen tisztánlátással vizsgálná őket. Az eredmény, ez a furcsa diagnózis váratlan erejű, kiszámíthatatlan, annak ellenére, hogy mindannyian ugyanezt az életet éljük. Csak Ingernek van mersze rámutatni, hogyan. ○

Szerelem a társadalom tükrében

A külső elvárások és az egyén boldogsága közötti feszültség jelenti a *Traviata* új rendezésének esszenciáját. A friss operaházi színrevitel Anger Ferenc művészeti igazgató koncepciója alapján, Zöldy Z Gergely díszleteivel-jelmezeivel látható a júniusi margitszigeti előbemutatók után, szeptember 24-től.

Zsiray-Rummer Zoltán

Néhány éve elbúcsúzott már a repertoártól a *Traviata* közel harminc éve játszott, Békés András-féle verziója. Ilyen csere esetében felmerülhet az a gyakran hallott kétely, amely szerint a magyar közönség kissé konzervatív, nem nagyon szereti az új rendezéseket, a „modernizálást”. „Valójában a darabok magvához, cselekményéhez ragaszkodunk, és én is így vagyok ezzel. Persze az egyik legnépszerűbb opera esetében még a kevésbé fogékony nézőknek is van egy emlékképük, sztereotip megközelítésük. A *Traviata* pedig azért kedvelt mű, mert rengeteg olvasata van, számos megközelítési módra ad lehetőséget, és ez óriási szabadságot ad a rendezőnek és a szereplőknek is” – mondja Anger Ferenc. A művészeti igazgató szerint ez a kompozíció olyan koherens, őszinte és erőteljes, magától értetődő módon beszél az emberi kapcsolatokról és a címszereplő sorsáról mind zenei, mind dramaturgiai értelemben, hogy mindig aktuális téma. „A közönség ki van éhezve erre az őszinteségre, illetve ennek színpadi megjelenítésére” – teszi hozzá.

Az alkotók ezt a lényegi elemet, a kontaktusok rejtélyét kívánják megjeleníteni, mégpedig úgy, hogy Violetta fókuszálva mutatják meg az ő viszonyát a környezetéhez, a társadalmi közegehez. Az új előadás azt a változást is érzékeltetni kívánja, hogy az egykor nagy rajongással körülvett nő halálos betegként miképp értékeli át nexusait a körülötte élőkkel. Anger Ferenc azt vallja: az alapvető kérdés ebben az operában az, hogy milyen a társadalom és az egyén korrelációja, a mód, ahogyan az ember igyekszik megfelelni az elvárásoknak. A fő dilemma voltaképp a külvilág felé mutatott egyéni definíció, amit főleg a két főszereplő, a szerelmespár viszonyában lehet érzékenyen megjeleníteni, tükröt tartva a társadalom elé.

A modernizálás problematikáját érintve a rendező hangsúlyozza, hogy „Verdi ugyanúgy a saját korába helyezte a már akkor is régi történetet. Ma is az aktualitását kell keresnünk tehát. Persze azért a levél itt nem e-mail vagy mobiltelefonos üzenet.” Koncepciója szerint egyetemes közegben jelenik majd meg a történet, nem teljesen historizálva, nem teljesen modernizálva, úgy

fogalmaz: „funkcionális időtlenséget” teremtve a díszletekben és a jelmezekben egyaránt. Mint rámutat, semleges terek veszik körül a cselekményt, a ruhák esetében pedig kicsit mai jellegűek a formák, a felső tízezer eleganciájának megfelelően koktéluhákat, öltönyöket hordanak a szereplők. Zeneileg pedig a hagyományt követik, az amúgy sem hosszú operát csak a szokásos néhány apró húzással játsszák. A főbb szerepekben Miklósa Erika mellett Balczó Péter, a másik szereposztásban Pasztircsák Polina és Fekete Attila lép színre, valamint Alexandru Agache, Kelemen Zoltán, Simon Krisztina, Heiter Melinda, Bakos Kornélia és Markovics Erika.

Felvetődik a kérdés, hogy a most megszületett új előadás vajon hány évig lesz látható. Anger Ferenc szerint ameddig élő üzenetet képes hordozni, addig tartja majd a Ház műsorán. „Egy-egy színrevitel fogadtatása mindig függ a közönségtől, azaz a társadalomban tapasztalható értékáramlatoktól, az előadásokhoz való viszonytól. Nincs örök érvényű előadás, csak maguk a darabok lehetnek örök érvényűek.”

Székely fonó, lengyel gúnya, talján díszlet

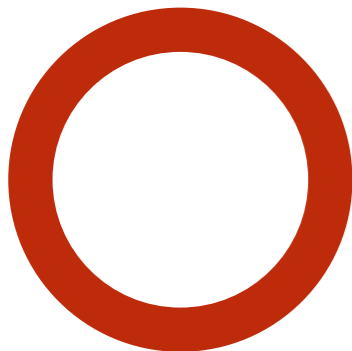

LUIGI SCOGLIO DÍSZLETTERVE

Igaz-e, hogy egy évtizedek alatt klasszikussá vált, ízig-vérig magyar alkotás legújabb színpadra állításához már nem elég a hazai nézőpont? Hogyan lát minket Kodály klasszikus színpadi zeneművén keresztül egy világhírű lengyel rendező? E két nép hasonló lelkülete, legendás igazságszeretete, történelmének közös pontjai biztos alapként szolgálnak a helyes értelmezéshez, a távolság, a külső szem azonban friss, újszerű ötletekkel kecsegtet.

Bolya Máttyás

Michał Znaniecki feladata nem volt könnyű. A *Székely fonó* műfaja nehezen meghatározható, Kodály tulajdonképpen új stílust teremtett, amikor népdalfeldolgozásainak füzérét egyfelvonásos zenedrámává hizlalta. *Magyar életkép Erdélyből*, írta a partitúrára a szerző, a lelkes kritika pedig hol drámai hőskölteményként, hol operaméretű balladaként méltatta. Nevezhetjük-e egyáltalán

operának a darabot? Hiányoznak a *Háry János*ból ismert prózai párbeszéddek, a népdalfeldolgozások zárt zenei egységeit összekötő cselekmény pedig – az opera műfajától eltérően – nem recitativókban, hanem zenekari epizódokban és színpadi némajátékokban bontakozik ki.

A számos díjjal kitüntetett Znaniecki több mint kétszáz rendezéssel a háta mögött bátran nyúlt a témához. Elképzelései Európa országaiban szerzett színházi tapasztalataira épülnek. A lengyel művész felkészülése során több szempontból is vizsgálta a Székely fonót: egyszerre keresett egyetemes és jellemzően magyar gesztusokat, motívumokat a kompozícióban. Magyar kollégák segítségével tanulmányozta a honi folklórt – kiemelt figyelemmel a népzeneit, a néphagyományt,

a népviseletet és a díszítőművészetet –, valamint Kodály Zoltán életét és munkásságát. Fontosnak tartotta megismerni azt a kort, amelyben e kivételes alkotó élt és dolgozott, illetve Erdély és Magyarország történelmét a 20. század elejétől egészen a rendszerváltásig.

Egy székely falu fonóházában zajló eseménysort általános emberi élmények mozgatják: a szerelmesek kényszerű elválása, majd boldog egymásra találása; a gazdag legény ármánykodásának lelepleződése. A zárt falusi közösség életét sajátos, az év természetes ritmusához kapcsolódó törvények szabályozzák. A külső, a falu szervezeti szintje felett álló (hatósági) kontrollt a zsandárok jelenítik meg. A cselekmény két végpontja közti epizódszerű történések színpadra állítása

minden rendezőnek igazi kihívást jelent. A librettó egymást követő folklórszövegei többféle értelmezést is megengednek, balladai homályba burkolva bizonyos részleteket.

Michał Znaniecki koncepciójában két külön – térbeli és időbeli – szintet alakított ki a színtérben. Az előszínpadon, egyszerű, sötétebb színekkel ábrázolt környezetben, reális időben, kronologikusan zajlik a darab. A függöny felemelkedésekor élénk, mozgalmasságban elevenednek meg a nagyszínpadon a Háziasszony korábbi boldogságának, életének fő momentumaiként értelmezhető epizódok. Az előszínpad komor realitásával szemben a hátul feltároló jelenetek színeseek, tablószerűek. A két színtér kontrasztját a díszlet és a jelmezek tovább árnyalják, és a tervezők – szakítva a

hagyományos felfogással – kerülték a népművészet díszítőelemeinek túl konkrét megjelenését, követve a rendezői koncepció térkezelésének kettősségét. A vizuális környezet kialakításában az olasz díszlettervező, Luigi Scoglio, valamint a lengyel jelmeztervező, Magdalena Dabrowska volt a rendező segítségére. Scoglio és Znaniecki 1999 óta dolgozik együtt, gyümölcsöző munkakapcsolatukat számos előadás dicséri.

A végeredmény egy olyan, képi világban és rendezői elképzelésében újszerű, rendkívül izgalmas előadás, amely nem szakít a mű gyökereivel, eredeti elképzeléseivel, sokkal inkább egy új, sajátosan európai nézőponttal gazdagítva mutatja be a magyar kultúra elvülhetetlen értékeit. ○

Egy bátor bariton

DALEST, 2014 | Fotó: Rákossy Péter

Szuggesztív színpadi jelenlét, akrobatikus mozgás, mintaszerű szövegejtés jellemzi a sepsiszentgyörgyi születésű művészt, aki egyaránt otthonosan mozog az opera, a dal és az oratórium világában. Orendt Gyula a bécsi Volksoper tagjaként kezdte nemzetközi pályafutását, 2011-től a berlini Staatsoper megbecsült szólistája. Kivételes alkalom, hogy szeptember 19-én újra Budapesten hallhatjuk az egyik legtehetségesebb magyar énekest. Szentgyörgyi Rita

– Az Erkel Színházban rendezett *Repülőrajt* című koncertje mennyiben tekinthető a *Dalszínház utcai dalestek* című sorozat folytatásának?

– Nemcsak folytatása, hanem nagy előrelépés is, mivel az operaházi Székely Bertalan-teremhez képest – ahol az említett széria is zajlott – az Erkel nagyszínpadokkal nagyobb számú érdeklődőt képes befogadni. Ez azért is fontos, mert sajnos a dal manapság egyre jobban háttérbe szorul, így minden eszközt meg kell ragadni, hogy megismertessük és megszeretessük ezt a műfajt a közönséggel.

– Milyen koncepció áll a hangverseny műsora mögött?

– Nem mindig szükséges konkrét elgondolás. Ókovács Szilveszter főigazgató úrnak köszönhető, hogy a *Dichterliebe*-re, illetve Kodály *Két énekére* esett a választás. Az *Egy vándorlegény dalai* Mahlertől viszont az én kedvencem, és szerintem kitűnően illik Schumann és Kodály melankolikus világához. Nagy megtiszteltetés számomra, hogy Hartmut Höll lesz a zongorista partnerem egy olyan esten, amelyből koncertfilm is készül.

– Másfajta hozzáállást, technikai felkészültséget igényel egy dal előadása, mint egy operai szerep eléneklése?

– Valójában nem, mert ugyanazt az éneklési módot, illetve szöveg- és dallamismeretet kívánja mind a kettő. Az intim és finom kifejezésekben gazdag hangzásvilág, amelyben – véleményem szerint – egy dal a legjobban érvényesül, inkább a művészi szabadság szüleménye, amelyet az énekes igazán csak ebben a repertoárban élvezhet.

– Idehaza kevésszer láthatjuk Önt, miközben Bécsben, Berlinben, Münchenben, Londonban főszerepeket kap. Miben látja ennek az okát?

– Azon kívül, hogy viszonylag kevés lehetőség adódik Magyarországon egy dalest bemutatására vagy egy komolyabb figura megformálására, a legfőbb ok a felkérés időzítésében rejlik. Általában két-három évre előre tele van a naptáram. Ez a fajta előretervezettség sajnos itthon még nem jellemző, de ahogy a szeptemberi esemény is mutatja, mindig akadnak üdítő kivételek.

– Kiváló hang adottságai mellett előadói kvalitása és kitűnő mozgása is az ünneplést fiatal baritonok sorába emelte. Mit tekint pályája első komoly állomásának?

– A *varázsfuvola* Papagenója hatalmas lépés volt számomra, és nemcsak az operai alak nagysága miatt, hanem

főleg azért, mert inkább színészi kihívás, mint énekesi. Nagy öröm számomra, hogy a berlini Staatsoper színpadán 2011-ben sikeresen teljesítettem ezt az izgalmas feladatot. Életem nagy álmának tekintetem Monteverdi *Orfeójának* címszerepét is, amelyben 2014-ben debütáltam a franciaországi Opéra national de Lorraine-ben...

– ...amely előadás kapcsán az egyik kritikus azt írta, hogy „magyar csillag ragyog az éneklés barokk égén”.

– Így van! Nagyra értékelek minden pozitív visszajelzést, de azt kell mondanom, annak ellenére, hogy imádom a reneszánsz és barokk zenét, és felüdülés ebben a repertoárban tevékenykedni, sajnos viszonylag kevés lehetőséget kínál egy magas, lírai bariton számára.

– Ez azt jelenti, hogy ez a műsor-készlet már nem rejteget több kihívást az Ön számára?

– Talán a francia barokk muzsikában érhet még meglepetés, de egyelőre nincsenek konkrét kívánságaim. Inkább a soron következő feladataimra koncentrálok, amiből szerencsére akad bőven. Ebben az évben Düsseldorfban és Barcelonában is énekelem majd Almaviva gróf szerepét a *Figaro házasságában*. 2017-ben a *Gyöngyhalászok* Zurgáját formálom meg a berlini Staatsoper színpadán, Daniel Barenboim vezényletével. A 2018/19-es szezonban egy George Benjamin és Martin Crimp jegyezte és a londoni Királyi Operaház felkérésére íródott opera világpremierjén lépek fel a Covent Gardenben, amit Hamburgban, Párizsban és Lyonban is bemutatnak majd. Zürichben Thészeusz szerepe vár a *Hippolitosz és Arika* című Jean-Philippe Rameau darabban. A feladatok tehát mindig megtalálnak, én pedig örömmel álllok elébük! ○

FIGARO HÁZASSÁGA, PASZTIRCSÁK POLINÁVAL | Fotó: Csibi Szilvia

Mindentudó tenorok

© SIMÁNDY JÓZSEF | Forrás: Operaház Archivuma,
JONAS KAUFMANN | Fotó: Nagy Attila

Simándy József és Jonas Kaufmann – szeptember 25-én egymás mellé kerül ez a két, egyként páratlan vonzerejű név. Korunk egyetemes tenorása a 20. századi magyar operatörténet kultikus énekese előtt tiszteleg majd a pályaelőd centenáriumán.

László Ferenc

Ordas közhelyek és vásott előítéletek: a rajongás mellett bizony ilyesmi veszik körül az operavilág azon kiválasztottjait, akik a legmagasabb férfi énekhanggal vannak megáldva. Pár évszázada rendszerint nekik jutnak a legvonzóbb melódiák, de alkalmasint őket találják meg a legidétlenebb viccelődések is, vonatkoznak bár azok akár a kövérségre, akár a vélelmezett butaságra. Jóllehet a nyilvánvaló „kivételek” oly sokan vannak, hogy

az még az elszánt gúnyolódókat is elgondolkodtathatná. Intelligens és jó megjelenésű, a pályájukat céltudatosan építő és korántsem csupán önmagukra figyelő énekesek – mint amilyen egykor Simándy József (1916–1997) volt. S mint amilyen ma a németek büszkesége és a világ tán első számú operai kedvence: Jonas Kaufmann (1969).

Imponáló színpadi kiállítás, szereptől függetlenül mindig erős és önazonos

személyes kisugárzás, valamint a besztulyázó osztályozásokkal váltig dacoló sokoldalúság: ha jobban belegondolunk, e művészi ismertetőjegyek közössége bizony összekötheti egymással Simándyt és Kaufmann. Mert habár a magyar előadót a kollektív emlékezet elsősorban Bánk bán született megformálójaként őrzi, azért jól tudjuk, hogy az autószerelőből korszakos énekessé emelkedő Simándy József repertoárja

nem egyszerűen széles volt, de a mester megannyi egymástól távoli szerepben is optimálisnak bizonyult. Az ezüsthangú Lohengrin, akit annyira hevesen ünnepelt az 1948-as pesti közönség, hogy attól a nagy Otto Klemperer elveszítette – amúgy is gyakran elkallódó – hidegvéré; a már a *Virágária* szakaszánál szélsőségesen felindult Don José; a *Parasztbecsület* naiv-szenvedélyes Turiddúja; *Az álarcosbál* fejedelmien nagylelkű Richard grófja – csupa Simándy lényéből kifaragott, emlékezetes alakítás. Ahogyan lényének, markáns pódiumszemélyiségének őszinteségét és gazdagságát jelezték azok az operettdalok és magyar nóták is, amelyek mindmáig a kívánságműsorok slágerszámaiként jutnak elénk hétről hétre.

Az említett operai alakok túlnyomó része Jonas Kaufmann arcvonásaival, érzékeny muzikalitásával és mintaszerű játékkészségével is az ismerősünk

lehet már. Lohengrin-alakítását például több produkció felvételéről is megismerhettük már, ám tipikus Wagner-előadónak éppoly kevésbé ítélnénk, ahogyan csupán a Verdi- vagy a Puccini-szerepek specialistájaként se azonosíthatjuk be (és egyszerűsíthetjük le) Kaufmann és komplex zenei tehetségét. S hogy előadói képességei túlterjednek az operavilág határain, azt most nyáron, Műpa-beli koncertjén Gustav Mahler, Richard Strauss és Benjamin Britten dalaival is fényesen bizonyította.

Az okos tenor nem önző, de mindig vigyáz önmagára és képes befelé figyelni – ezt jól tudta Simándy József, s tudja Jonas Kaufmann is, aki inkább lemond egy-egy vagy akár több előadást, csak hogy ne okozzon csalódást, s hogy ne tékozzolja el a hangját. Mindig a kamatokból énekelj, sose a tökéből – fogalmazott egykor a nagy Beniamino Gigli, s túl pályakezdésének lelki és énektechnikai válságán Jonas

Kaufmann is ezt a gyakorlatot követi. Ahogyan így tett Simándy is: idős koráig megőrizve orgánumának fényét és erejét.

Kaufmann pályafutásának, művészi működésének mindmáig tartóan fontos bázisa München, s a bajor főváros állami operaháza hajdan Simándy József karrierjében is kitüntetett szerepet játszott. Fricsay Ferenc nagyrebecsülésének és megalapozott bizalmának hála ugyanis Simándy 1956 és 1960 között gyakori vendég volt itt. 1957-ben pedig a bécsi Staatsoper közönsége is tapsolhatott a magyar Don Josének, s ha a világkarrier nem is adatott meg Simándy József számára, azért a német nyelvterületen évtizedeken át szívesen látott vendég volt az inkább németes, mint olaszos hangszínű énekes.

München után most ősszel Budapest is virtuális kapcsolatot teremt majd a két legendás hangművész között.

© SIMÓN BOCCANEGRÁ, SIMÁNDY JÓZSEF ÉS RIGÓ MAGDA
Operaház Archivuma

© MARTON GÁLA, 2013 - JONAS KAUFMANN ÉS MARTON GÁLA
Fotó: Herman Péter

◉ SIMÁNDY JÓZSEF 60. SZÜLETÉSNAPIJÁN | Fotó: Operaház Archivum

◉ MARTON GÁLA FOGADÁS, 2013 - ÓKOVÁCS SZILVESZTER, JONAS KAUFMANN ÉS MARTON ÉVA | Fotó: Herman Péter

Szeptember 25-e délutánján magyar tenorok egész sora fog fejet hajtani és énekszóval tisztelni a száz esztendeje született Simándy József emléke előtt. Szigorúan ábécésrendben: Balczó Péter, Brickner Szabolcs, Fekete Attila, Horváth István, Kovácsházi István, László Boldizsár, Nyári Zoltán, Pataki Adorján lép majd fel ezen az ünnepi koncerten. S a nyolc magyar pályautód mellett itt lesz körünkben Jonas Kaufmann is, aki Marton Éva 2013-as gálaestje után immár másodízben lesz az Opera vendége. S hogy az esemény még

különlegesebbé váljon: ezen a koncerten Kaufmann és a nyolc hazai dalnok mellett maga Simándy József is ott szerepel majd. A legmodernebb képalkotási technikák jóvoltából ugyanis élénk fog időződni az örök Bánk bán háromdimenziós alakja, hogy még egyszer elénekelje nekünk azt az Erkel-áriát, amelyet hiába hallottunk már megannyi nagyszerű énekes (hogy mást ne is mondjunk: például Plácido Domingo) előadásában, azért mi most és mindörökké Simándy József hangján fogjuk hallani a fülünkben.

Szeptember 25-én egy koncerten és egymás mellett találjuk majd két kedves énekesünket: nemzeti örökségünk büszkeségét és napjaink nemzetközi csillagát. A közönség ilyenkor természetes készletét érez a hasonlítás hasznos-haszontalan játékára, most mégis ez egyszer állunk ellent ennek a csábításnak. Méricskélés helyett inkább élvezzük ki ezt a szó szerint soha vissza nem térő alkalmat. ◉

Főszerepben a Marton Énekverseny legjobbjai

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ÉS KÖZÖNSÉGE GRATULÁL A MŰVÉSZNŐNEK A SZENT ISTVÁN-REND KITŰNTETÉSÉHEZ!

Öt izgalmas versenynap megkoronázásaként szeptember 25-én kerül sor a II. Nemzetközi Marton Éva Énekverseny díjkiosztó gálájára, amelyre a megmérettetést rendező Zeneakadémia idén is a Magyar Állami Operaházba várja a közönséget.

A Marton Éva vezette előzsűri döntése alapján mintegy félszáz énekes bizonyíthatja rátermettségét a több mint 42 000 euró összdíjazású zenei erőpróba 2016. szeptember 19–25. közötti fordulón – közülük kerülnek majd ki a gálakoncert fellépői. „Gyönyörű hangokat és nagyon igényes, muzikális, fiatal művészeket ismerhettünk meg a beküldött anyagokból. A száznál is több jelentkezőből kiválasztott versenyzők igen erős mezőnyt alkotnak, és minden hangfajban vannak kiválóak” – mondja Marton Éva, a Zeneakadémia Professor Emeritája a továbbjutókról.

A 2016 januárjában meghirdetett megmérettetés online válogatójára egy barokk és egy más korszakból szabadon választott ária videofelvételével jelentkezhetek a 18–32 éves hölgyek, illetve a 18–35 éves urak. A II. Nemzetközi Marton Éva Énekversenyen mintegy húsz nemzet képviselteti magát: nyolc magyar dalnok, tíznél több európai ország versenyzője, tucatnyi orosz művész, kazah, mongol, kínai és koreai, valamint USA-beli fiatal tehetség mérheti össze tudását egy Liszt-dal, valamint hét ária előadásával. A nagyközönség előtt zajló forduló és a döntő helyszíne a Zeneakadémia, a rendezvény legizgalmasabb pillanatait pedig az élő internetes közvetítésnek köszönhetően Magyarország és a világ minden pontjáról követhetik az érdeklődők.

A Marton Éva elnökletével működő zsűribe az operavilág olyan magyar és nemzetközi kiválóságai kaptak meghívást, mint Miguel Lerín, az európai operaélet egyik legbefolyásosabb menedzsere, Vittorio Terranova, a Ferruccio Tagliavini Operaverseny művészeti vezetője, Christina Scheppelmann, a barcelonai Teatro Liceu művészeti igazgatója, a dél-koreai Sung Bin Kim, a Daeshin University zeneművészeti karának dékánja, Anatoli Goussev, a La Scuola Musicale in Foro Buonaparte di Milano professzora, Honghai Ma, a pekingi Központi Zeneakadémia professzora, illetve Meláth Andrea, a Zeneakadémia Ének Tanszékének vezetője és Ókovács Szilveszter, a Magyar Állami Operaház főigazgatója.

„A 2014-es rendezvényhez képest is érezhetően emelkedett a színvonal: egyértelmű, hogy a gyengébbek idén már be sem nyújtották a jelentkezéseiket – teszi hozzá a névadó. – Az előzsűri másik két tagjával, Kocsár Balázs karmesterrel, a Magyar Állami Operaház főzeneigazgatójával és a Kossuth-díjas Kiss B. Atilla operanékesessel, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanárával egyetértésben megállapítottuk, hogy a jelentkezők feltűnően jól felkészültek, és tisztában vannak azzal, hogy világszínvonalú versenyre számíthatnak. Nagy öröm ez számomra, mert azt bizonyítja, hogy nem hiába alapítottuk meg a Nemzetközi Marton Éva Énekversenyt.” ◉

„Muszáj kísérlétezni”

A szép, emberi hang még mindig nagyon fontos, és ezt szakmai elismerések is visszaigazolják. A Székely-plakettet idén Kolonits Klára vehette át, akinek nemrégiben *Bel Canto Reloaded* címmel válogatáskorongja is megjelent. A kiváló szoprán az album anyagán keresztül ad ízelítőt e régi olasz énekestílusból október 16-án az Erkel Színházban.

Szabó Z. Levente

○ CAPULETEK ÉS MONTAGUEK | Fotó: Nagy Attila

○ BÁNK BÁN | Fotó: Nagy Attila

○ A DENEVÉR | Fotó: Nagy Attila

○ DALEST | Fotó: Csibi Szilvia

– Számomra a CD és a hangverseny címe azt érzékelteti, hogy a „szép ének” kicsit háttérbe szorult, és érdeemes újra felfedezni.

– Pontosan ez a helyzet. A Magyar Állami Operaház német hagyományok mentén működő repertoárszínház. Igaz, korábban, még Erkel Ferenc irányítása idején az eredeti bemutatót követően nálunk is nagyon hamar színre kerültek bel canto operák, ám azután Verdi, Puccini, Wagner alkotásai és a veristák művei váltak uralkodóvá. Bár egyes alkotások időről időre újra láthatók-hallhatók, de főként a *Szerelmi bájital* és a *Don Pasquale* maradt népszerű. Donizetti *Lammermoori Luciját* 2003-ban játszották utoljára rendszeresen, ezért az idei évadom legjobban várt produkciója ennek

a műnek a Szabó Máté rendezte novemberi bemutatója lesz. Amikor a magam számára felfedeztem ezeket az áriákat, szerepeket, meglepve tapasztaltam, hogy a képességeim ebben a repertoárban mutatkoznak meg a legelőnyösebben. Később az Operától kapott kamaraénekesi címnek köszönhetően ki tudtam gazdálkodni a lemez költségvetését, illetve ha csak tehetem, koncertszerű előadásokon népszerűsítem ezt a zenei készletet.

– Fellép kortárs oratóriumokban, lemezbemutató esten, koncertszerű előadásokon és természetesen klasszikus operaházi produkciókban. Van egy operaénekesnek műfaji megkötöttsége?

– Csak az előadó-művészet maga. Bármit bemutathatok, amire a képességeim predesztinálnak. Énekelhetek dzsesszt vagy kortárs zenét, crossovert, klasszikus áriákat, dalokat, oratóriumokat vagy teljes operaelőadást. A legfontosabb, hogy szakmailag megkérdőjelezhetetlenül jelenjek meg, továbbá mindig legyen tartalmas emberi és zenei mondanivalója a produkciónak. Az opera – ha jól csinálják – tökéletesen képes alapvető emberi érzelmeket, sorsokat megjeleníteni, a zene kitágítja az időt, így még akár egy prózai előadásnál is mélyebbre tud hatolni a befogadó szívében. Alapvetően a hangnak kell meggyőzőnek lennie, ám mostanában hangsúlyosabbá vált a vizuális kultúra, mások a színházi prioritások.

– Ha már ez szóba került, láttam olyan Bajazzók-változatot, ahol a rendező magasságban osztotta meg a színpadot: miközben lenn zajlott a cselekmény, fenn óriás kivetítőkön egyes szereplőket láthattunk közelről. Olyanokat is, akik éppen nem énekeltek.

– Amivel semmi gond nincs, ha azt igazolja a rendezői szándék, hogy a jó előadás az, ahol a résztvevők minden pillanatban a szerep síkjában mozognak és gondolkodnak. A színészet ugyanis számos technikai elemből áll össze: nem csak a kimondott szavaknak van jelentése, mert közben a test is beszél. Éppen ezért én nagyon kapható vagyok az extrém megoldásokra, feltéve, ha ezzel sikerül valódi pluszt hozzáadni a darabhoz. Ilyen esetben énekelek én

állva, ülve, fekvé, táncolva, mindegy. Tudom, hogy mostanában sok kritika éri az úgynevezett modern rendezéseket, de számomra Nadine Duffaut, Göttinger Pál, Szöcs Artur vagy Alföldi Róbert munkái meggyőző erejűek, a velük való együttműködés nekem nagyon sokat adott. Persze lehetnek friss kísérletek is, amelyek elsőre talán nem válnak be, de sosem lehet tudni, hogyan termékenyítik meg a műfajt. Muszáj kísérlétezni, és végül, úgy érzem, az egész összeáll és kiforrja magát.

– A kérdés az, hogy van-e a műfajnak jövője.

– Feltétlenül. Az Opera egyik legsikeresebb sorozata az OperaKaland. A gyerekekre elementáris erővel hat a zene, ha nem azzal a szemlélettel kell belépniük

a nézőtérre, hogy most csak és kizárólag jól, illedelmesen szabad viselkedni, muszáj csendben lenni és szépen ülni. Férjemmel, Dinyés Dániel karmesterrel a Katona József Színházban is szervezünk operabeavató sorozatot, és később sokakat látok viszont előadásokon, mert megszeretik a műfajt. Ugyanakkor tagadhatatlan, hogy nem abba az irányba tart a világ, hogy az énekesek nyugodtak lehetnének vagy minden szorongás nélkül nézhetnek a jövőbe. Én nem készülök hosszú pályára. Az olyan elismerések azonban, mint a Magyar Állami Operaház Kamararénekes címe, a Székely-plakett, vagy az, hogy az Opera lehetőséget biztosít a *Bel Canto Reloaded* programom bemutatására az Erkel Színházban, mégis egyfajta biztonságérzetet adnak. ○

Legényes

Szeptember 26-án Zsuráfszky Zoltán Kossuth-díjas táncművészt, koreográfust ünnepelheti az Erkel Színház közönsége. *Zsura60 – Táncmozaik egy koreográfus életéből* lesz a címe a kerek születésnapra összeállított műsornak, amellyel a Magyar Nemzeti Táncgyűttes látogat a Budapest legnagyobb teátrumába.

Várkonyi Judit

Harminc éve láthattam őt próbát tartani. Hangos volt, erőteljes, biztosan és egyértelműen diktálta a tempót. Interjúnk alkalmával ugyanígy uralja az időt, feszesen kézben tart, ő vezet. A fejében van a koreográfia, tudja, mit akar közölni, személyesebb kérdésekre nem válaszol, mintha ő nem lenne lényeges, csak az, amit csinál. Ha mégis reflektál, akkor is úgy mondja: mi. A családunk. Szakmán kívül sem ő a fontos – csak azok, akikért ő felel.

Hatvanadik születésnapján nem ünnepeletné magát, de mert alkotótársa és felesége, Vincze Susza, valamint munkatársa, Török Jolán eltervezte az évfordulós műsort, nem ellenkezett – az est arra is alkalom, hogy összegzést adjon a szakmában eltöltött évtizedekről. Igaz, teszi hozzá, a táncművész – akárcsak a balett műfajában – ötvenéves korára már egy teljes életpályáját mondhat magáénak.

Zsuráfszky Zoltánról elmondható, hogy minden odaítélhető elismerést megkapott, táncosként, koreográfusként és művészeti vezetőként is elismerték a hazai néptánckultúra magas színvonalú ápolásáért és továbbhagyományozásáért végzett tevékenységét. Gyűjtéssel is behatóan foglalkozott, anyagait a Magyar Tudományos Akadémia archívuma őrzi. „Martin György tánckutató személye nagy hatással volt rám, útmutatást adott. Lengyel, cigány anyagot is gyűjtöttem, és Erdélyben több tájegységben is megfordultam. 1980-ban hangosfilmet készítettem Gyimesben, ami önmagában is különleges volt, tekintettel az akkoriban használatos óriási gépekre, amelyeket ráadásul a Securitate ellenében kellett

kicsempésznünk, munkánkat állandó atrocitások közepette végeztük.” Azt mondja, még most is érdemes ezzel foglalkozni, nemcsak a szakmaiságért, de az emberi kapcsolatokért is, és ami a legfontosabb: a tiszta forrás ma is elérhető.

Életművében az akvirálás mellett a pedagógiai folyamat legalább olyan fontos, mint az alkotói; megtanítani és a legmagasabb szintig vinni a hivatásos táncost, ezzel párhuzamosan pedig az együttteremtés is hangsúlyos, ami a pályázati rendszerben való jártasságtól a műsortervezésen, menedzselésen, szervezésen át a turnék háttéradataiig terjed.

Ebben a szerteágazó tevékenység-halmazban mégis az alkotás pillanatai hozzák lázba, akár egy több koreográfus által készített műsorban a kisebb tételek kidolgozása. Példaként világháborús produkciójuk Szejke-tételeit hozza, amelyhez képeket, irodalmi anyagokat bújít, áttekintette a történelmi hátteret, hogy a lépésanyaghoz olyan dramaturgiát és vizuális világot illeszthessen, amely a legapróbb részletekig – öltözék, fegyverek – komplex egységet alkot.

Együttesének húsz pár tagja is ebben a szellemiségben dolgozik, alaposan és mélyen ismerik az egyes tájegységek stílusjegyeit. „Eleinte azt gondoltam, hogy a dialektus típusú műsorok a közönség számára túl szakmaiak, de kiderült, hogy a viselet, a zene, a tánc egysége

bárkit megragadhat.” Ezért fontos az alkalmazott tánc, amikor gyermekeknek tanítanak, és a tánc ház is mint szabadidős program. A mozzalom kialakulásakor aktív szerepet vállalt, és örömmel szemléli, hogy mára világszerte számtalan szakember dolgozik, a magyar modell nagyon híres, és nincs veszélyben a néptánc. A globalizációnál erősebb. A tánc lehet hivatástudat is, de elsősorban ősi élmény.

Hálával említi Tímár Sándor, Kallós Zoltán, Andrásfalvi Bertalan, Györgyfalvai Katalin és Martin György nevét, akiknek tanítványaként úttörő szerepet vállalhatott a „belső forradalomban”, a hazai néptáncszcéna megreformálásában. Tizenhárom évesen maga határozta el, hogy Szikszórói a Balettintézetbe felvételizik. „Bekerültem, és túléltem a saját közegemet, a fővárosi művészetet – mondja – és egészen fiatalon kitűztem célul, hogy saját együttest vezessek.” 1985-ben az év táncművésze lett, megelégedhetett volna ezzel a karrierrel, de többet akart. A Budapest Táncgyűttes élén már infrastruktúráért is küzdött, majd együttese beolvadt a Honvéd Táncszínházba, és megalakult új névvel a Magyar Nemzeti Táncgyűttes, amelynek művészeti vezetője. Palettájukon megannyi szín szerepel, a mesedaraboktól az egyes tájegységek mozzolatain át a dramatizált, egész estés előadásokig. Ebből hoznak az Erkelbe fergeteges hangulatot, egyfajta „best of Zsura” válogatást. A tempó pedig változatlan: friss. ○

70 év az Operában

○ HUNYADI LÁSZLÓ, 2014 | Fotó: Csibi Szilvia

Népszerűnek, úgynevezett sztárnak lenni a mai művészvilágban nem mindig jelent tudásra, teljesítményre épülő elismertséget. Mégis vannak kivételek a fiatal, feltörekvő muzikusok között, akikből ugyanolyan állócsillagok lesznek, mint némely évtizedek óta ismert, megbecsült, a szakma és a közönség részéről egyaránt mély tisztelettel említett alkotókból.

Becze Szilvia

„A népszerűség mindig gyorsan múló, és semmiképp nem feltöltő érzés, de a mai napig jólesik, mert igazán azt érzem, hogy szeretettel párosul – mondja Medveczky Ádám. – Nem csak akkor, a karmesterverseny után volt ez így, hanem ma is. Bárhová megyek, de a lakóhelyem környékén különösen jóban vagyok az emberekkel.” Az éppen krisztusi korbá lépett művész számára nagyon sok kapu nyílt meg hirtelen

1974-ben, amikor második díjat nyert a Magyar Televízió első Nemzetközi Karmesterversenyén. Ám egy dirigens harminchárom évesen még nagyon fiatalnak számít, és egy ilyen diadal okozhat fölösleges elbizakodottságot is, vagy éppen – amint ebben az esetben történt – elszánttá, elhivatottá teszi az ifjú karmestert. A karmesteri pálya rendkívül sok gátlással indul, egy kezdő sokszor

alig mer megszólalni a pulpituson. „A nagyszerű Ferenczy György volt a zongoratanárom, és ő idézte egyszer Liszt Ferencet, aki azt mondta, az előadó ne úgy álljon a közönség elé, mint elítélt a bírái elé, hanem mint a pap a gyülekezete elé. Mivel mélyen hívó ember vagyok, számomra ez a mondat nagyon sokat jelentett. Egy másik, Assisi Szent Ferenctől való mondás is végigkíséri pályámat: mi

egyéb vagyunk mi, mint Isten dalnokai és muzsikusai, akik lelki örömmel akarják megtölteni a szívüket!”

Az igazi karmestert – bár vezetőről van szó – nem szédítheti meg a hatalom érzete. Medveczky Ádám életének egyik fontos periódusa nemcsak a megalómánia csapdájának elkerülésében segített, hanem abban is, hogy mire a karmesteri dobogóra lépett, már mindent tudott egy szimfonikus együttes felépítéséről, hangzásáról, hiszen sok éven át belülről, ütőhangszeres művészként figyelte-hallgatta. „Életem egyik alapiskolája volt az a kilenc év, amelyet a Magyar Állami Hangversenyzenekarnál töltöttem, és a megelőző, kisegítő zenészként tapasztalt évek is igen hasznosak voltak. Megismertem a zenekarok életét, a pszichés mechanizmusokat, mi az, amit a tagok szeretnek, mi az, amit nem. Itt kaptam inspirációt arra is, hogy komolyan megpróbálkozzak a karmesteri pályával.”

A zene iránti nyitottság és az opera szerete gyerekkorából ered. Anyai nagynénje a világhírű alt, Basilides Mária volt, édesanyját, Érsek Máriát pedig a Simándy, Klemperer, Failoni névvel fémjelzett nagy korszak, az ötvenes évek egyik legjelentősebb korrepetitoraként tartják számon. Ő – óvoda híján és férjét korán elvesztve –, ha a gyönyörű, Andrassy úti épületben dolgozott, vitte magával a fiúcskát, beültette egy páholyba, és a lelkére kötötte, sehova ne menjen, amíg ő érte nem jön. A kisfiút pedig lenyűgözte a ház, és a beszűrődő zene, úgyhogy eszébe sem jutott, hogy máshol is lehetne, mint éppen ott. „Ez a ház Európa, sőt a világ legszebb épülete! Hetven éve koptatom a lépcsőit, minden zegzugát ismerem, számomra

valóban a második otthonot jelenti. Jöttek-mentek rendszerek, igazgatók, de számomra az Opera semmit nem változott, az én érzéseim ugyanolyan erősek. Még ma, nyugdíjasként is kapok évente tizenöt-húsz előadást, próbálok, intézem a dolgaimat, és mindig örömmel megyek be. Az opera másik jelentése maga a műfaj. Ugyan szívesen vezényelek zenekari koncertet, oratóriumot, és persze rendkívül fontos a tanítás, de nekem az opera jelenti a művészi tökéletességet, hiszen itt minden művészeti ág jelen van: a zene, az emberi hang, a mozgás, a mimika, a díszletekkel, ruhákkal pedig a képzőművészet is bekapcsolódik. Ez egy olyan csodálatos világ, amelytől sosem tudtam és nem is akartam szabadulni. Nagyon megtisztelő, amikor az ország más színházaiba hívnak, és vezényelhettem operát külföldön is, de az elsődleges művészi oxigén számomra az Opera.”

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem címzetes egyetemi tanára 1974 óta adja tovább tudását, és egyre több tapasztalatát a fiatalabb generációknak, rengeteg magyar muzikus nevezheti mesterének Medveczky Ádámot. „Úgy érzem, ismét erősödik a kultúra, a művészetek jelentősége és támogatottsága. Ez pedig így van rendjén, mert tele van az ország remek fiatalokkal. Ha velük dolgozom vagy tanítom őket, minden erőmmel segítem a

Az Opera új kiadványsorozatát indít szeptemberben, az *Operaház örökös tagjai* címmel. Az első kötet a Kossuth-díjas karmestert, a hetvenöt esztendőes Medveczky Ádámot, az Opera korábbi főzeneigazgatóját köszönti. A kezdeményezés célja, hogy idővel minden örökös tagról készüljön ilyen, az Opera magazin formátumával megegyező, exkluzív kivitelű brosúra, ami idővel egységes sorozattá alakulva foglalja össze e kivételes művészek kiemelkedő eredményeit. Az örökös tag kitüntető címet a dalszínház adományozza „az Operaház művészi rangját és arculatát meghatározó tagoknak”, akik – ahogy Ókovács Szilveszter korábban megfogalmazta – „olyan oszlopok, amelyekre a társulat művészileg és emberileg mindig is építkezett és ezentúl is építkezni fog”. Medveczky Ádámra csaknem öt évtizede számíthat a Ház, így jubileumát egy régi Hunyadi László-felvétel friss kiadásával is megünneplik.

tanulásukat, a pályájuk fejlődését. A munka, a szorgalom és a szakmai tudás a legfontosabb, ám belső hit és alázat nélkül ma sincs igazi zenész. Ha egy fúvós levegőt vesz, ha egy énekes elkezd az áriát, vagy ha egy karmester felemeli a kezét, hogy elkezdje az előadást – ez mind-mind belülről kell, hogy induljon. Alázat és művészi kisugárzás – ezeket nem lehet megtanítani, de ezek felé kell törekedni egy életen át.” ○

○ ERKEL NYITÓGÁLA, 2013 | Fotó: Csibi Szilvia

Zenekar a viharban

Már nyolc és fél évtizedes; a semmiből lett pillanatok alatt, és amilyen gyorsan föltűnt, ugyanolyan sebességgel diktálta a tempót: hogyan kell fényesen és pompásan játszani, vagyis világhírhez méltón. Kell hozzá legelőször is egy ország: Anglia. Várkonyi Benedek

Sohasem volt egyszerű tisztán látni Nagy-Britannia szimfonikus formációinak szövevényében. Londoni Szimfonikus Zenekar, Királyi Filharmonikus Zenekar, BBC Szimfonikus Zenekar vagy épp

a Londoni Filharmonikus Zenekar – valóságos erdő, amelynek fái ráadásul sokszor összefonódnak, ágaik szétválaszthatatlanul indáznak.

A Londoni Filharmonikus Zenekar ötletét 1931-ben szinte az irigység keltette életre; öt esztendővel korábban Londonban adott hangversenyt a Berliini Filharmonikusok, amely már akkor is a világelső között játszott, ráadásul Wilhelm Furtwängler vezényelte őket. Mindenkit megdöbbentett játékuk pontossága és hangzása, amellyel nehéz versenyezni. S akkor már ott volt a nemzetközi élvonalban az amszterdami Királyi Concertgebouw Zenekar Willem Mengelberggel és a New York-i

Filharmonikusok Arturo Toscaninivel. Ma már jól tudjuk, hogy óriások, de ezt akkor is lehetett sejteni. Ilyen együttes Londonnak is kell. Két Sir összeállt (az egyikük csak évtizedekkel később kapta meg ezt a címet): Thomas Beecham és Malcolm Sargent. Beechamnak – sokak szerint – varázsereje volt, ezzel tudta magához, a csapatához vonzani a zenészeket, merthogy a BBC együttese valósággal elszívta a zenei éterből a hangszeres művészeket.

1932-ben volt az első koncert a Queen's Hallban, természetesen Beecham vezényelt. A korábbi nagyokra visszatekintve az aggodalmak felhői szertefoszlottak, már Angliának is volt világraszóló zene-

kar – ezt a rákövetkező esztendők mutatták meg. A Londoni Filharmonikus Zenekar, évtizedek óta a legjobbak között van. Az újságok, a kritikák több mint nyolcvan éve lelkesednek, és ha róluk van szó, nagyon szeretik a túlzófogot használni. A *Musical Times* például ezt írta 1941 márciusában: „A hangverseny minden szempontból óriási siker volt. A színházterem tömve, feszült figyelem töltötte be a termet. A karmester, a zenészek és a közönség az est végére igen lelkes volt.” Jól is teszik a lapok készítői, hogy így fogalmaznak, elvégre nem a véletlen vezette oda vezényelni Bruno Waltert, Fritz Buscht, Igor Stravinskyt, ahogyan néhány nagy magyart sem: Széll Györgyöt vagy Solti Györgyöt.

De jött a balszerencse is. 1941-ben a Queen's Hallt bomba találta el, sok hangszer odaveszett. Ám a közönség nem volt hálátlan: pénzzel és hangszerekkel adakozott, hogy a háború kellős közepén se hallgasson el kedvelt orkeszterük. Egy évvel korábban, 1940. július 18-án szintén a Queen's Hallban rendezett koncert azért volt különle-

Fotó: Richard Cannon

ges, mert John Boynton Priestley író beszédével kezdődött. A rádiókommentárjaitól is nevezetes Priestley rajongott a zenéért, amit a műveiben sem titkolt, és különösen lelkesedett a Londoni Filharmonikusokért. Amikor Beecham távoztával átalakulás vette kezdetét, és pénzre volt szükség, ő ezen a július 18-i estén egy igazi Zenei Kiáltványt mondott el. Az est résztvevői szerint olyan nyíltan és egy-

szerűen beszélt, hogy utána följajlások ezrei érkeztek, közöttük egy-két pennysek és szép összegek is. (A beszéd részletei azután fölbukkantak a *Harc a zenéért* című filmben is.)

És sajnos nem csak a történelem hozott bajt; Basil Tschaikov, a Kelet-Európából menekült klarinétos írta meg: „A főtémához közeledtünk. Amikor az első allegro dallam visszatér, van egy erős hangsúly. Ebben a pillanatban megdöbbentő dolog történt. Beecham egy hirtelen mozdulattal, hogy erőt adjon a nyomatékknak, akkorát ütött, hogy átszúrta pálcájával a bal tenyerét, és az a másik oldalon jött ki. Azonnal kórházba vitték, és ott maradt a megrökönyödött zenekar, várva, hogy mi fog történni. Délután jött vissza bepólyált és fölkötött kézzel, de jó humorral és a szokásosan áradó személyiségével.” Ez nemcsak „érdekesség” a Londoni Filharmonikus Zenekar életében, hanem jól mutatja alapítójának szellemét: bízni kell, nemcsak a sorsban, hanem a művészetben is. És akkor egy vérbeli zenekarral is gazdagodhat a világ. ○

Fotó: Richard Cannon

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

1956

'56-OS PROGRAMOK
AZ OPERÁBANRAUTAVAARA ▶ A BÁNYA
Ősbemutató ▶ 2016. október 21., Operaház
Rendező ▶ Vilppu KiljunenVARGA JUDIT ▶ SZERELEM
Ősbemutató ▶ 2016. október 21., Operaház
Rendező ▶ Vilppu KiljunenCZIFFRA 1956
A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG
ZENEKARÁNAK HANGVERSENYE
2016. október 22., Erkel Színház
Ünnepi beszédet mond ▶ Áder János köztársasági elnök
Vezényel ▶ Kocsár Balázs
Zongoraszólo ▶ Balázs János
Konceptió ▶ Ókovács Szilveszter'56-OS CIGÁNY HŐSÖK
DIGITÁLIS KIÁLLÍTÁS, VETÍTÉS
2016. október 22. – november 4., Erkel SzínházSZABADSÁGRA HANGOLVA
CSALÁDI NYÍLT NAP AZ OPERAHÁZBAN
2016. október 23.KODÁLY ▶ SZÉKELY FONÓ
2016. október 23., Ünnepi este az Operaházban
Ünnepi köszöntőt mond ▶ Balog Zoltán miniszter, EMMI
Rendező ▶ Michał Znaniecki
Vezényel ▶ Kocsár BalázsFORRADALOM, FEKETÉN-FEHÉREN
ÁCS JÓZSEF FERENC – EMLÉKKIÁLLÍTÁS
2016. október 23. – november 18., Erkel SzínházNOVÁK TAMÁS ▶ KÁDÁR UTOLSÓ BESZÉDE
Ősbemutató ▶ 2016. október 23., Operaház, nézőtéri pince56 CSEPP VÉR
FORRADALMI MUSICAL
2016. október 23., 31., Erkel Színház
Rendező ▶ Szikora JánosKASSAI POLGÁROK – SZABADSÁG GÁLA
FELVIDÉKI VENDÉGJÁTÉK
2016. október 23., Kassa, Nagyszínház
Vezényel ▶ Hámosi MátéGÁLAEST AZ ENSZ VILÁGNAPJÁN
2016. október 24., New York, ENSZ-székház Közgügyi terme
Konceptió ▶ Bogyay Katalin, Magyarország ENSZ-nagykövete
Vezényel ▶ Szennai KálmánANDRÁSSY FRIGYES ▶ SÍR A TÉLI ÉJSZAKA
ZENÉS HISTÓRIAÓRA AZ '56 UTÁNI MEGTORLÁSRÓL
2016. november 3., 4., Jókai utcai Zenekari Centrum
Vezényel ▶ Kovács János
Rendező ▶ Tóth János'56-OS REKVIEM
Verdi ▶ Requiem
2016. november 4., Erkel Színház
Vezényel ▶ Daniele RustioniIsteni
szikra

Noha sokkal prózaibb okok hívták életre az elégedetlenséget, valamiféle vízió is kellett ahhoz, hogy a második világháborúból vesztesen kikerülő, majd csaknem egy évtizede totális kommunista diktatúrában élő, az önkényeskedéssel, a jogtiprással, a lakosság igényeinek margóra helyezésével, a túlhajszolt iparosítással gyötört nép egyáltalán el tudja képzelni, hogy a maga uraként élhet. „Mit szólnál, ha azt mondanám: elgondolni magunkat valami határozottan többnek annál, mint amik e pillanatban ténylegesen vagyunk, ez a lehetőség mindennek a kulcsa? Mármint feltételezni, hogy valami úgy is meglehet, hogy e pillanatban még elképzelni sem tudom, de valahol mégis hely van a számára. Ha máshol nem, a képzeletemben. S ha ott van

„Nézz egy angyal szemével” – javasolja Kornis Mihály arra az esetre, ha elveszne a remény a nehézségek áthatolhatatlan tengerében. Az, hogy 1956 októberében megfordult – ha az adott pillanatban nem is megállíthatatlanul – a történelem kereke, ennek a perspektívának köszönhető.

Filip Viktória

hely, akkor bizonyosan kell lennie másutt is. Ez a gondolat számomra a legnagyobb remény forrása. A fejlődés nyitja” – folytatja Kornis a *Vigasztalások* könyvében.

Joszif Sztálin halála, az első reformkísérlet, Nagy Imre miniszterelnökké választása (majd leváltása), a Petőfi Kör megalakulása, Rákosi Mátyás bukása, Rajk László újratemetése után 1956. október 23-án kétszázezer ember vonult a budapesti utcákra békésen tüntetve a szabadságért, a demokráciáért és a nemzeti függetlenségért. A történések felgyorsulását követően a szűk két hétig tartó forradalomnak és szabadságharcnak az indokolatlan túlerővel érkező szovjet csapatok bevonulása vetett véget, majd a minden képzeletet felülmúló, többlépcsős megtorlással egy időben kezdetét vette a Kádár-korszak. Kádár János 1988 májusáig volt az ország első embere, akit romló egészségi állapota miatt mentettek fel posztjából. 1989. április 12-én azonban az MSZMP KB ülésén váratlanul és hívatlanul megjelenve megtette látszólag kusza és összefüggéstelen utolsó felszólalását, ami valójában egy kétségbeesett öngazolási kísérlet volt. Ez az a történelmi pillanat, amit Kornis Mihály *Kádár János utolsó beszéde*

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATREA programsorozat az
1956-os Emlékbizottság
támogatásával és finanszírozásában
valósul meg.

című könyve nyomán Novák Tamás történész és dokumentumfilmes visz színre, pontosabban le a pincébe. Az Operaház nézőtere alatt a nyolcvanfős alagsorba október 23-tól tízszer hangzik el a főigazgatói ötlet és egy korábbi Ókovács–Kornis televíziós beszélgetés inspirálta történelmi áttűnés.

Az 1956-os forradalom hatvanadik évfordulóját fókuszba állító ünnepi megemlékezés azonban nem ekkor veszi kezdetét. A Göncz Árpád szerint „újkori történelmünk legnagyobb tisztítóvíhara, Köztársaságunk létének megteremtője”-ként aposztrofált momentumra az Opera korábban is különleges módokon hívta fel az utókor figyelmét. 2013-ban indult útjára a *Szabadságra hangolva* egész napos családi rendezvénysorozat (amely október 23-án várja a tartalmas családi programok kedvelőit), majd ehhez a kezdeményezéshez csatlakozva 2014-től minden év november 4-én, a forradalom leverésének emléknapján elhangzott a revolúció egyik ikonikus zeneműve, Beethoven *Egmont-nyitánya*. Ez idén sem lesz másként, amellyel, hogy 2016 őszén páratlan gazdagságú és eszmei mélységű programsornak nézünk elébe.

Október 21-én két ősbemutató is látható-hallható majd, az egyik egy ígéretes, fiatal, magyar tehetség, a másik egy kortárs, kiemelt fontosságú finn komponista tollából. A bánya című opera legalább olyan hányattott sorsú, mint a benne megénekelte és megzenésített emberi sorsok. Einojuhani Rautavaara 1957-ban kezdte komponálni művét, ami egy finnországi operaversenyen ugyan szakmailag első lett – volna, de mivel a szintén szovjet nyomás alatt lévő országban politikailag érzékeny témát érintett, csak egy oklevelet kapott.

1963-ban némileg áthangolva (azaz a forradalmi lángot lejjebb tekerve) egy televíziós közvetítés erejéig azonban megszólalhatott. Az 1956-os magyarországi forradalom és egy bányaszerencsétlenség eseményeinek elegyéből gyúrt történet szerzője azonban nem egy kis képernyőre álmodta meg művét, hanem nagyszínpadra, ahol a tömegjelenetek igazsága valóban érvényesülhet. A darab budapesti bemutatójának rendezője Vilppu Kiljunen lesz, aki egy realiztikus világot szeretne létrehozni, amely felismerhetően kapcsolódik 1956 Magyarországhoz. „A pódium sötét lesz, fekete főszínnel, a jelmezek pedig fekete-fehér világot követnek majd. Ez alól csak Ira lesz kivétel, aki mint egy kívülálló, színes öltözékbe bújhat. Az előadás rádióbeszéd és harci zörejek bejátszásával válik autentikussá” – avat be a részletekbe a rendező.

Ugyancsak Kiljunen viszi színre Varga Judit első, *Szerelem* című operáját, amit *A bányával* játszanak majd együtt úgy, hogy az esték-eleje és vége színházi keretbe foglalja a két metaforikus történetet: a szemünk előtt fog felépülni és „szétesni” a színpadon látható díszlet. A darab a Magyar Állami Operaház és az 1956-os Emlék-bizottság meghívásos pályázatának díjnyertes alkotása. A két intézmény kapcsolatáról Schmidt Mária, az Emlékbizottság elnöke így nyilatkozott: „Az 1956-os emlékév a nemzet közös ünnepe, emlékezés a hatvan évvel ezelőtti hősökre és áldozatokra. Mindenkivel együttműködünk, aki csak megtalálja a maga szerepét abban, hogy emlékezzen és emlékeztessen a forradalomra és a szabadságharcra. Az Opera, a maga kiemelt kulturális szerepével, komolyzenei, művészeti produkcióival, természetes partnerünk. Az Opera példát mutat: ha

a legnagyobb nemzeti kulturális intézmények maguk is felidézik a forradalmat, az jelentőséggel bír minden ember és a kisebb kulturális szervezetek, intézmények számára is. Nagy dolognak, fontos ügynek tartom, hogy a hatvanadik évfordulón művészeti alkotások születnek 1956-ról. Balog Zoltán miniszter úr ezért is kezdeményezte, hogy szülessen '56 tematikájához kapcsolódó kortárs opera. Ókovács Szilveszter főigazgató úr irányításával egy sikeres pályázaton vagyunk túl, és a nyertes művet októberben be is mutatják majd. Remélem, ez csak az első lépés azon az úton, ahol a kortárs zene és azon belül is az opera, közös múltunk kölcsönös egymásra hatásából profitálhat. Hiszen a művész inspirációt kap, kaphat a történelemből, de egyben adhat is

mindazoknak, akik érdeklődnek a múlt iránt.”

A *Szerelem* című opera is egy régi, negyvenöt évvel ezelőtt bemutatott film, Makk Károly azonos című alkotásán alapul, de ahogy arra a rendező rámutat, „nem fogunk használni semmilyen filmkivetítős technikát és a kórus (a darab legvégének kivételével) sem lesz a színpadon. A *Szerelem* egy egyszerű térben játszódik, a díszlet és a jelmezek fő színe pedig a fehér lesz. Számomra az egész opera olyan, mintha Luca szemszögén keresztül látnám, és ez a fehér szoba, az Öregasszony lakhelye Luca börtöne lenne, amiből csak akkor szabadulhat, ha képessé válik a valódi szerelem érzésére. Hogy elérjem ezt a hatást, egy mozgó falat fogok

használni, ami elfedi és leleplezi is egyben Luca félelmeit és reményeit. A darab végén aztán lebontunk minden díszletet, így a mű egy közel üres térben, a szerelem csupaszságát szimbolizálva fejeződik be.”

A vég egyben kezdet is, így a bemutatók másnapján már egy világhírű zongorista, Cziffra György '56-os legendáját eleveníti fel a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara (a koncertről a 37. oldalon olvashatnak bővebben – *a szerk.*). A műfaji sokszínűség jegyében – amelynek Cziffra is nagy mestere volt – október 23-án egy musical fog hazatérni az Erkel Színházba, ahol az *56 csepp vér* című, Szikora János rendezte produkció a filmkockák helyett most valódi színpadon lesz látható. És hogy hol a haza? Arról a Felvidéken élők is bizonyára sokat tudnának mesélni, így a zenés színházi mű előadásával egy időben Kassán az Opera reprezentatív gálaműsort ad az Állami Színházban Medveczky Ádám vezényletével. Az ottani magyarok erre az estére bérelték ki a színház épületét azért a kollektív emlékezetért, amely a harcok során és a megtorlás ideje alatt életüket vesztett áldozatokhoz méltó. A forradalom leverése utáni fojtottság a témája annak a daljátéknak is, amelyet az Opera Énekkarának egyik művészházaspárja írt. A *Sír a téli éjszaka* 2012-es bemutatása után felújított változatban, Tóth János rendezésében lesz látható a Jókai utcai Zenekari Centrumban.

Visszakanyarodva a történelemhez, 1956 operai vonatkozású történéseiről kevés információ van. Nem lehet tudni például, hogy az október végi társulati ülésről – amelynek végén az akkori igazgató, Tóth Aladár lemondott – készült-e jegyzőkönyv, nincs teljes lista azokról a művészekről, akik ekkor hagyták el az országot, és csak kevesek külföldi karrierje van feltérképezve.

Ha valaki kedvet érezne ahhoz, hogy feltárja ezeket az aspektusokat is, az 1956-os Emlékbizottság pályázatának valamelyikén – a pályázati keret alakulását figyelve – érdemes lehet elindulnia. „Biztatom is erre az érdeklődőket – mondja Schmidt Mária. – Az 1956-os forradalom számtalan kisebb-nagyobb részlete vár még részletes kutatásra. Még néha engem is meglepnek a munkatársaim, a Terror Háza kutató történelmi olyan részletekkel, amelyek fontos, komoly, új adalékokkal járulnak hozzá a hatvan évvel ezelőtt történetek feltáráshoz. Arról nem is beszélve, hogy a történészsakma már csak ilyen: minden kibogozott kérdés újabb kérdéseket és megoldandó, tisztázandó ügyeket vet fel. Valóban jó lenne pontosan ismerni, mi és hogyan történt az Operaház épületében és társulatában a forradalom és szabadságharc alatt.” Nem véletlen, hogy az Operával

közösen rendezett programok október 23. és november 4. közé esnek. „Az 1956-os Emlékbizottság úgy dolgozik, hogy a Rákosi-korszak '56-ot közvetlenül megelőző eseményei, a forradalom és a harcok napjai, valamint a megtorlás kezdeti időszaka egyaránt hangsúlyos legyen az emlékévként – folytatja Schmidt Mária. – De természetesen a tizenhárom nap, az 1956 október végi–november eleji történelem égett bele legjobban közös emlékezetünkbe. Köszönöm, hogy az Opera segít abban, hogy az emlékezés még teljesebb legyen. Meggyőződésem, hogy nekünk, mai magyaroknak, hat évtizeddel a forradalom magasztos napjai után, a hősök megbecsülése és annak megértetése a feladatunk, hogy mi, magyarok szabadság nélkül nem tudunk élni. Az egyén szabadsága pedig elképzelhetetlen a nemzet szabadsága nélkül.” ◊

In memoriam

2016. július 27-én elhunyt Einojuhani Rautavaara (1928–2016), korunk egyik legjelentősebb finn zeneszerzője. Hosszú és termékeny művészi pályája során különböző stílusokban alkotott. Korai éveiben a tizenkét hangú technika egyik első finn művelője volt. Élete utolsó évtizedeinek zenei termését egyfajta neoromantikus vonás jellemezte, és művei témáit tekintve gyakran fordult a misztikum felé. Számos alkotása közül kiemelkedik a madárhangokat is tartalmazó zenekari kompozíció, a *Cantus Arcticus*, valamint *A fény angyala* alcímet viselő *7. szimfónia*. Zeneszerzői munkája mellett több évtizeden át volt a Sibelius Akadémia professzora, tanítványa volt többek között Esa-Pekka Salonen és Magnus Lindberg is. Hazájában a Jean Sibelius óta született legnagyobb zeneszerzőként tisztelték, aki a bánya várva várt budapesti bemutatóját sajnos már nem érthette meg.

Billentyűk, kávézók, lövészárkok

Ha valamelyik hollywoodi álomgyár megbízásából el kellene költenem néhány millió dollárt egy művészsors megfilmesítésére, a film témájaként habozás nélkül Cziffra Györgyöt választanám.

Zsoldos Dávid

Sokan a mélyszegénységéből érkező csodagyereknél kezdik a fordulatokban gazdag Cziffra-sztori elmesélését, pedig érdemes tudni, hogy a Cziffra család eredetileg tisztos polgári jólétben élt Párizsban, egészen az első világháború kitöréséig. Ekkor a francia kormány az ellenséges országok állampolgárainak kijáró szokásos elbánásban részesítette őket: a klarinéton és cimbalmon is virtuózan játszó idősebb Cziffrát deportálták, felesége és két lánygyermek pedig hazatérhetett az angyalföldi Tripoliszba. Ezt az egykori városrészt – amely igazából csupán tizenhat barakkszerű, hosszú épület volt, nagyjából a mai Gyöngyösi utca környékén – az 1910-es évek elején építették, egyszobás, konyha és vécé nélküli szükséglakásai a '70-es évekig álltak, azaz inkább dűledeztek. A kis Cziffra már ide született 1921. november 5-én, és itt ismerkedett meg nővére pianínóján a fekete-fehér billentyűkkel.

Minden körülmény adott volt az elkallódáshoz, de az autodidakta őstehetséget egy véletlen folytán már nyolcévesen

felfedezte Dohnányi Ernő, és a kis Cziffra egy csapásra a Zeneakadémián, a világ egyik legjobb képzését nyújtó intézményében találta magát, pár évvel később pedig már külföldön hangversenyezett nagy sikerrel – minden készen állt egy komoly karrier befutásához. Ám kitört a második világháború, a húszéves titánt – felesége, Soleika már várandós volt gyermekükkel – besorozták és a keleti frontra küldték, az egyenruhától csak az utolsók között, 1946 szeptemberében szabadulhatott meg.

A furcsa békeévek Budapestje azonban nem kért belőle, így kénytelen volt kávézóban és bárókban – többek között a Savoyban, a Dunakorzóban és az Arizonában – zongorázni, adott esetben kidobóemberként is segíteni. Neki ez érthető módon kevés volt, és 1950-ben úgy döntött, feleségével és fiával együtt disszidál. Kis híján tragikus döntés volt: az ÁVH még a határ előtt elfogta őket, Cziffra kezét pedig a verés és a tizennyolc hónap kényszermunka szinte teljesen tönkretette. 1953-as szabadulá-

sát követően némileg enyhült körülötte a szorítás. 1956. október 22-én, a forradalom előestéjén az Erkel Színházban (nem a Zeneakadémián, ahogy az a május-júniusi számban tévesen szerepel; a hibáért elnézést kérünk! – a szerk.) Bartók II. zongoraversenyével lépett fel, de pár héttel később már Bécsben van, ahol hatalmas siker övezte a bemutatkozását – ugyanúgy, ahogy egy éven belül Párizsban, Londonban, New Yorkban és Los Angelesben is.

Lakhelyéül Franciaországot választotta, fesztivált és zongoraversenyt alapított, megkapta a Becsületrendet, de a harmónia nem tartott sokáig. Fia, a tehetséges karmester 1981-ben balesetben meghalt, és Cziffra ezt már nem heverte ki: soha többé nem játszott zenekarral és nem készített lemezt sem. 1994. január 15-én hunyt el egy Párizs melletti kórházban.

Minden idők egyik legkiválóbb, egyéni hangú zongoravirtuóza előtt hajt fejet a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara október 22-i koncertjén, amelynek szólistája Balázs János Liszt-díjas zongoraművész lesz, aki szerint „Cziffra György nemcsak Magyarország, hanem a világ egyik legnagyobb művésze volt, egy ikon, akinek hatása a mai napig érezhető”.

Egy másik, szintén máig meghatározó muzikus, Giuseppe Verdi áll az együttes október utolsó napján rendezett hangversenyének középpontjában. Az olasz zeneszerző *Requiem*-jét már a '30-as évektől műsorára tűzte az Operaház, csaknem húsz évig szcenírozva hangzott el minden november 1-jén. A '80-as évek elejétől nem egy konkrét dátumhoz kötve, hanem a minden-szentek-halottak napja ünnepkörben kapott biztos helyet a mindenkor, így az ideai repertoárban is. ◊

Egy legenda feltámadása

© SPARTACUS, 2006 - APÁTI BENCE ÉS VÉGH KRISZTINA | Fotó: Éder Vera

© SEREGI LÁSZLÓ | Operaház Fotóarchívum

Kevés fontosabb dátum létezik a magyar balett történetében, mint Seregi László *Spartacus*-nak 1968. május 18-i operaházi premierje. Talán csak *A fából faragott királyfi* 1917-es ősbemutatója és Harangozó Gyula ikonikus, 1956-os *Csodálatos mandarinja* mérhető hozzá. Több mint tízévnyi szünet után nyolc októberi estén, a forradalom és szabadságharc hatvanadik évfordulójára is emlékezve, három friss szereposztásban ismét látható e klasszikus alkotás.

Karczag Márton

Nem kis bátorságra és éleslátásra vall, hogy Lukács Miklós igazgató néhány jól sikerült operai balettbetét után megmerte bízni Seregi Lászlót, hogy készítsen egész estés koreográfiát a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ötvenedik évfordulójára. A harmincas évei végén járó alkotónak némi töprengés után eszébe jutott egyik ifjúkori olvasmánya, az ukrán gyökerekkel rendelkező Howard Fast *Spartacus* című regénye. Hiába volt azonban a könyv témája az ókori rabszolgalázadás, írójá az 1956-os magyarországi események hatására kilépett az amerikai kommunista párt-

© SPARTACUS, 1999 - IFJ. NAGY ZOLTÁN, TÚRI SÁNDOR | Fotó: Mezey Béla

ból, így nevét nem lehetett kiírni, s csak az 1999-es felújítás óta szerepel az operaházi színlapon. A bemutató ellen ezen kívül nem emelt több kifogást a cenzúra – Aczél György ugyan optimista befejezést reklámozta Seregitől –, ami meglepő a két sikertelen felkelés: a párizsi diáklázadás és a prágai tavasz után egy évvel.

Miután Seregi kézbe vette Aram Hacsaturján partitúráját, azonnal alkotni kezdett. „Munka közben zabolátlanul kiéltem mindazt a felelőtlenséget, amelyet csak egy elsömvés koreográfus érez. Nagy odaadással persze, de hát vadul szárnyalt a gondolatom! Úgy, ahogy azóta sem, soha többé!” Segítő-társa Pál Tamás karmester volt, akivel teljesen átszabták a zenei anyagot. Hacsaturján balettjének ősbemutatója 1956-ban volt Leningrádban Nyikolaj Volkov librettójára, Leonyid Jakobszon táncterve alapján. A moszkvai Bolsojban először Igor Mojszejev verzióját láthatták az érdeklődők, 1968 óta pedig Jurij Grigorovics változata van műsoron. Seregi nem találta elég erősnek a szovjet szövegváltozatot, ezért a

Fast-regény alapján újat készített. Ekkor alkalmazta először azt a korábban csak a filmekből ismert dramaturgiai fogást, hogy keretbe helyezte a történetet. A darab kezdetén és végén a megfeszített Spartacust látjuk, ahogy ismét végigéli a lázadás történetét. Később ugyanilyen ráma lesz a felhők közül a táncterembe érkező Ámor, a Globe Színházban előadott *Rómeó és Júlia*, vagy Petruccio kocsmasztalon papírra vetett Makrancos Kata-története. Seregi László Spartacusa már a bemutatón is elképesztő sikert aratott. A kora nyári premier ellenére az évadban öt, a következő szezonban huszonegy előadást ért meg. Mindenki elégedett volt – kivéve egyetlen embert. Ez pedig maga a hirtelen haragú, éppen a Spartacusért Lenin-díjjal kitüntetett komponista, Aram Hacsaturján volt. Amikor az egyik próbán először szembesült azzal, hogy Seregiék hogyan szabdalják szét a művét, annyira dühbe jött, hogy Fejér Pál főtáncos csak a Népköztársaság útján tudta utolérni és visszakönyörögni a nézőtérre. Ma már elképzelni is nehéz, mekkora bonyodalmakhoz vezetett

volna, ha a premier küszöbén letiltja a produkciót a Nagy Szovjet Zeneszerző. Utólag maga Seregi is elismerte, hogy nem bántak kesztyűs kézzel a partitúrával – későbbi munkáinál is mindig csak alapanyagként tekintette a zeneműveket –, de a végeredmény egy nagyon sűrű és egységes előadás lett. Hacsaturján azonban sokáig nem bocsátotta meg a műve elleni „barbár támadást”, a bemutatón is csak a szovjet nagykövet határozott unszolására ment fel a színpadra meghajolni. „Megtartottuk a premiert, és közismert, hogy a legördülő függönyt harmincöt perces álló éljenzés, mondhatni tapsvihár követte. A közönség is, a kritika is észrevette: bár Seregi nem úttörő alkat, hanem inkább összefoglaló, bár nem az alagutat vágja előre, hanem összegez, azért a Spartacus mégis túllépett a romantikus nagybalettek hagyományos formáin” – nyilatkozta a koreográfus évekkel később Kaán Zsuzsának.

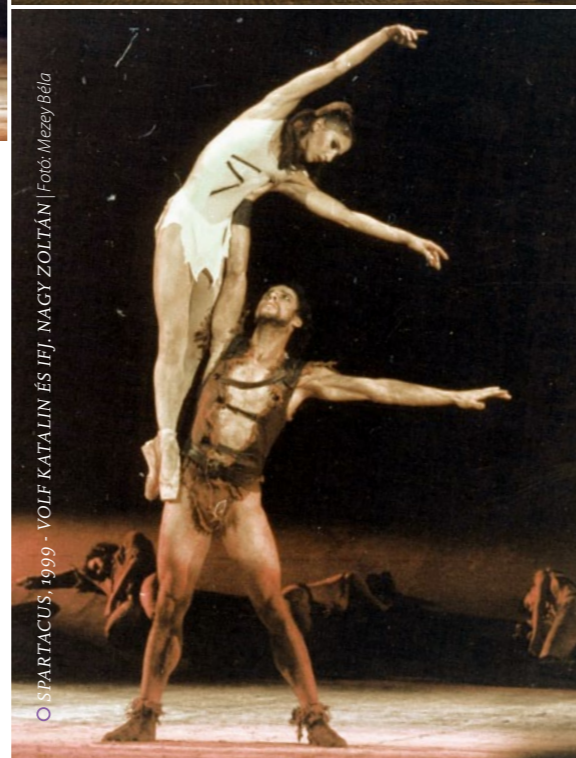
A látványos siker okait kutatva ma már biztosak lehetünk benne, hogy Seregi nemcsak összefoglalta a magyar

○ SPARTACUS, 1999 - TŰRI SANDOR ÉS GREGOR HATALA | Fotó: Mezey Béla

○ SPARTACUS, 2000 | Fotó: Mezey Béla

○ SPARTACUS, 1999 - VOLF KATALIN ÉS IFJ. NAGY ZOLTÁN | Fotó: Mezey Béla

közönség által addigra jól ismert szovjet balettek és a Harangozó Gyula nevével fémjelzett magyar táncjátékok erényeit, hanem továbblépett: olyan időtálló remekművet hozott létre, amelyik a bartóki zenékre épülő koreográfiák mellett hazánk egyik kulturális valutája lett a hetvenes években. A Magyar Állami Operaház táncgyűjtése az elmúlt évtizedekben számtalan városban megfordult a Spartacusszal Baalbecktől Párizsig, Leningrádtól Mexikóvárosig, sőt néhány éve Kínába is eljutott a társulat. Seregi László több külföldi együttesnek is betanította kreációját: Kelet-Berlin (1973), Róma – Caracalla (1987), Melbourne és Sydney (1978) közönsége láthatta az előadást, a The Australian Ballet társulata Athénben, Santiago de Chilébe, végül 1990-ben négy estére a New York-i Metropolitan Opera színpadára is elvitte a táncdrámát.

A premier kettős szereposztásában Fülöp Viktor és Róna Viktor táncolta a címszerepet, Kun Zsuzsa és Orosz Adél Flaviát, Havas Ferenc és Dózsa Imre Crassust.

Seregi néhány évvel ezelőtt adott nyilatkozata ma is a Spartacus ars poeticája: „Tudtam, hogy ahhoz, hogy egy életből vett dráma a balettszínpadon is dráma legyen, csak személyiségeken, csak konkrét szituációkon keresztül tudok eljutni; csak érző, vérző szívű, megalázott, meggyalázott és felkelni vágyó, rabláncait lerázni akaró emberek keresztül tudom ezt kifejezni. Erre is törekedtem, és hiszem, hogy ezért élvezhető még ma is a darab.” ○

E diadalmenethez természetesen azok a táncosok is jelentősen hozzájárultak, akikre Seregi László darabjának főszerepeit osztotta, akik sikerre vitték a Spartacust, akiknek művészete eggyé vált ezekkel a figurákkal. Az ő hitük és energiájuk éllette az előadásokat, amelyekből eddig az Operaházban 244, külföldön további 47 ment le.

○ SPARTACUS, 2006 - TŰRI SÁNDOR, POPOVA ALESZJA, IFJ. NAGY ZOLTÁN, NAGYSZENTPÉTERI MIKLÓS | Fotó: Eder Vera

HEREND

PORCELAIN

időtlen
szépség,
örök érték

Herend 190 1826–2016 years

HEREND.COM • FACEBOOK.COM/HERENDPORCELAIN

8440 HEREND, KOSSUTH LAJOS U. 135. • 1014 BUDAPEST, SZENTHÁROMSÁG U. 5. • 1051 BUDAPEST, JÓZSEF NÁDOR TÉR 11. • 1052 BUDAPEST, KÍGYÓ U. 5. • 1061 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 16. • 1184 BUDAPEST, LISZT FERENC NEMZETKÖZI REPÜLŐTÉR • 2000 SZENTENDRE, BOGDÁNYI ÚT 1. •

BUDAPEST • BERLIN • SYDNEY • LONDON • MILÁNÓ • MOSZKVA • NEW YORK • TOKIÓ

Reményt adó tehetség

Bár Liszt Ferenc (nemcsak akkori, hanem mai szemmel nézve is) nagyszabású turnéira saját, ritkaságnak számító luxuskocsijával indult el, a túlzónak tűnő fényezés mögött más is lapult. Útjainak egy-egy állomásán ugyanis nem ritkán kizárólag jótékonysági céllal adott koncertet. Fellépéseivel, illetve azok bevételeivel támogatott árvaházat, nőegyletet, órhadat és „zenedét” is. Az Opera Liszt nyomdokain járva idén is megrendezi *Zongoraáriák* című estjét, melynek fővédnöke Herczegh Anita, a köztársasági elnök felesége. Hankó Viktor

○ GYÖNGYÖSI IVETT | Fotó: Birtalan Zsolt, Liszt Academy

○ MIKLÓSA ERIKA | Fotó: Emmer László

○ BERE CZ MIHÁLY | Fotó: Zsugonits Gábor

Liszt Ferenc valószínűleg sokszor a hivatásos államférfiak helyett is államférfi volt. Ráadásul nemzetre való tekintet nélkül. Hiába járt hihetetlen magasságokban karrierjének csillaga, minél feljebb emelkedett, annál többször tartították pályafutását az önzetlen tettek. Vezényelt például a Vigadóban 1839-ben, majd Bécsben az árvízkarosultak megsegítésére rendezett hangversenyeken. Segítő szándékát kivétel nélkül mindenki érezhette: ahogyan a munkásfelkelés áldozatai számára is adott segélykoncertet, úgy támogatta a bonni Beethoven-émlékmű létrehozását és a Zeneakadémia elindulását is.

A nagyszerű muzikus példáját követve most ősszel immár hagyományosnak mondható módon, ötödik alkalommal gyűlnek össze kiváló zenészek és a közönség tagjai azért, hogy a koncert bevételeivel az Órzk Alapítványon keresztül segítsék a Tűzoltó utcai Gyermekklinika daganatos és leukémiás gyermekeinek gyógyulását. Miklósa Erika sztárszoprán lesz az este egyik fellépője – nyugodtan mondhatjuk, hogy Az Éj királynője, hiszen ez a szerep gazdag pályafutásának, Milánó, New York, Berlin, London és természetesen Budapest színpadain kibontakozott eddigi életútjának egyik fontos ékköve.

Társ a színpadon két ragyogóan tehetséges fiatal lesz. Gyöngyösi Ivett a Zeneakadémia kivételes tehetségű gyermekek képzőjéből indult el a világ-hírnév felé, méghozzá nagy lendülettel.

Amikor azt írjuk, hogy számtalan elismerés birtokosa, akkor ezt szinte szó szerint kell érteni. Két alkalommal hozta el a fődíjat a Budapesti Nemzetközi Chopin Zongoraversenyről, első helyezett lett a Lions Nemzetközi Zongoraversenyen, továbbá Hamburgban ő kapta meg a Steinway & Sons Young Steinway Artist címet is. UNESCO-különdíjas művész, az Egyesült Államokban megrendezett Lancaster Nemzetközi Zongorafesztivál első helyezettje, aki nem sokkal később a németországi Darmstadtban is győzedelmeskedett. Kiváló művészekkel lépett már fel, és a jövő is hasonlóan kecsegtető: legutóbb például a februári Shakespeare Estély sztárvendége, Plácido Domingo kérte fel közös zenélésre.

A másik nagy reménység Berecz Mihály mindössze tizennyolc éves, de már így is annyi eredményt ért el, amihez másnak kétszer ennyi időre lett volna szüksége. Nem meglepő tehát, hogy már hároméves korától gardonozik, négyévesen a Csángó Fesztivál fellépője volt, hétéves korában kezdett hegedülni, kilencévesen aztán a zongora is megérkezett az életébe. 2010-ben kiemelt első díjat kapott a XII. Országos Zeneiskolai Zongora versenyen, ugyanabban az évben szerepelt a Berlini Zenei Fesztiválon mint a szakközépiskola zenekarának szólistája. 2011 decemberében kiemelt nívódíjjal tért haza a III. Országos Bartók Béla Zeneiskolai zongoraversenyéről. Tízévesen kezdte meg zeneszerzés tanulmányait, ma már önálló, saját műveket jegyez.

Nos, mit szólna ehhez Liszt Ferenc, ha még élne? Talán az operaházi szobrához hasonló nyugalomban ülne vissza a székére, látva azt, hogy a tehetség változatlanul reményt adhat, a jó ügyek továbbra is fontosak és a legjobb kezekben vannak. ○

AZ „AGYFÉNYESÍTŐ” ZENE

Hogyan születik meg fejünkben a zene? Miként raktározuk el a dallamokat? Miért hat érzelmeinkre? Valóban hat, vagy csak úgy hisszük? Milyen utakon, milyen eredménnyel hat a gyerekekre a zene, befolyásolja-e a zenehallgatás és a zenélés a gyerekek értelmi és érzelmi fejlődését? Sokan keressük a választ ilyen és hasonló kérdésekre az ember megismerő funkciójával foglalkozó tudományokban – a pszichológiában és az idegtudományban is... A zene az érzelmek kiváltásának egyik legősibb eszköze, ennél fogva összekapcsolódik emlékeinkkel is. Az emlékezetünkben tárolt események olyanok, akár egy mozifilm, s ennek gyakran a zenéje is segítheti az emlékek felidézését; a dalok szövegét a dallammal együtt tároljuk, bizonyos zenék pedig a hozzájuk kapcsolódó érzelmeken keresztül elvezetnek mélybe süllyedt emlékeinkhez. Összeforognak, ugyanúgy, mint például a látogatás emlékképei a sütemény ízével és illatával Az eltűnt idő nyomában című Proust-regényben...

(Részlet dr. Csépe Valéria cikkéből. Mindennapi Pszichológia)

**mindennapi
pszichológia**

A világ kedvenc gasztromagazinja
már 5. éve Magyarországon

TÖRÉKENY ÉRTÉKEINK

HANDLE WITH CARE

FRAGILE

ÉVES ELŐFIZETÉS

12

6600FT
HELYETT

5100 FT

LAPSZÁM

KEPMAS.HU

+36 1 365 1414

ELOFIZETES@KEPMAS.HU

Köszörülni nem csak a torkot lehet

Léteznek mesterségek, amelyek esetében szinte biztosan nem fogunk mellélőni, ha megtippeljük képviselőik testalkatát.

Az Opera esetében kézenfekvő példa erre a balett, ahol nádszálvékony balerínák és kidolgozott testű férfi táncosok kápráztatják el a közönséget. Gondolnák azonban, hogy a háttérzszakmák is megkövetelnek bizonyos megjelenést?

Várhegyi András

Forók: Pályi Zsófia

Minden színházban jól jönnek az erős markú emberek, de az Operában különösen, hiszen a légius mozdulatokat produkáló táncművészek és a dús hangú énekesek körül olyan színpadi világot kell megalkotni és mozgatni, amely egyszerre könnyű és valóság-hű, ugyanakkor nagy strapabírású és precízen megtervezett. A Magyar Állami Operaház gazdag repertoárjának díszletein elhivatott mesteremberek sora dolgozik, hogy a tervezők által elgondolt vízió létrejöheszen a színpadon: az asztalosok és a festők mellett a lakatosok is jelen vannak a koncepció kialakításának első pillanatától kezdve.

Vezetőjük Selyem Attila, aki a csapatból legrégebb óta, tizenöt éve dolgozik az intézményben, ám ennél sokkal korábban rabul ejtette e vasrudaktól ércesen zengő világ, ugyanis nevelőapja, a korábbi műhelyvezető révén már kisgyerekként is sok időt tölthetett el itt. Az ő esetében nem volt kérdés,

hogy ezt a hivatást fogja választani – a belső motiváltság azonban nem elég, a kalapácsot is el kell bírni! A lakatosoknál nehéz fizikai munka folyik, ami a dolgozóktól jó fizikumot követel meg. „Bármelyik srácomra ránézel, mind-egyik stramm” – jegyzi meg büszkén Attila, akin ugyancsak látszik, hogy nem csak a tervek fölött görnyed.

Munka pedig akad bőven, hiszen nem ritka, hogy egyszerre három előadás hátterén is dolgoznak párhuzamosan, mellette pedig hol egy javítás, hol egy próba közbeni korrekció foglalja le a nyolcfős csapat tagjait. Egy dekoráció esetében a lakatosműhely készíti el a fém tartószerkezeteket, vázakat, kocsikat és más hordozórendszereket, valamint nem ritkán a kellékek egy részét is. Az anyagok között még mindig a vas van túlsúlyban, ám egyre gyakrabban használnak alumíniumot, ami rendkívül könnyű és jól megmunkálható. „Amióta ez a könnyűfém sikeresen vizsgázott

a gyakorlatban, sok esetben a falakat is mi készítjük el az asztalosok helyett, ami újfajta kihívást jelent” – teszi hozzá Selyem Attila.

Minden esetben sztenderd méretek alapján dolgoznak, ugyanis alapkövetés, hogy a háttérelemeket úgy kell elkészíteni, hogy azok fel tudjanak jutni a festőműterembe. A lakatosműhely az Operaház közvetlen szomszédságában, a Hajós utcában működik közel ötven éve, egyetlen hátránya, hogy nincs elég hely összerakni a díszleteket, ám ebben hamarosan változás áll be. „A közeljövőben átköltözünk a sokkal korszerűbb Eiffel Műhelyházba, ahol sokkal nagyobb lesz a hasznos területünk, és összeszerelő-csarnokunk is lesz” – újságolja a műhelyvezető, aki egy különleges munkát is megemlít: elkészítik a híres magyar mozdony, az 1911-ben gyártott 301-es szériájú gőzös mását, ami a helyi vasutas múltjára emlékeztet majd.

A múlt pedig szép lassan utat engedett korszerűsítéseknek is. Selyem Attila maga is több változást megért már, hiszen az elmúlt években új anyagok, eszközök és módszerek jelentek meg a palettán. Az egyik újdonság az a hajlítógép, amivel zárszelvényeket és csöveket tudnak lekerekíteni. „Ez régen úgy készült, hogy a földön kellett görbíteni a vasat izomerővel. Most mindenféle ívet könnyedén tudunk gyártani vele” – teszi hozzá Selyem Attila. Mint megtudjuk, sok múlik a jó csapaton is, ez ugyanis az egyik záloga annak, hogy a dolgozók szívesen, akár évtizedeken keresztül itt maradjanak. „A másik az opera szerep-tete” – teszi hozzá Nagy András, a lakatosok kollektívájának második embere, aki nyolc éve dolgozik a műhelyben. A csoportvezető különösen szereti a munkában rejlő kihívásokat, és abba is beletörődött már, hogy az általuk készített szerkezetek valójában sosem láthatók: „olyan, mint egy autónál, a lakatos munkája ott sincs előtérben”.

Más esetekben viszont pont a lakatosműhely az egyetlen, amely a kívánt hatást képes elérni, mint például egy csillár, egy hintó vagy a fegyveralkatrészek elkészítése esetében. „A tündérrálynő című darabhoz egy kovácsoltvas jellegű ágyat építettünk, mert külön kérte a tervező, hogy ne fából készüljön – meséli Selyem Attila, hozzátéve, hogy sosem a feladat nehéz, inkább

a rendelkezésre álló idő rövid. – Az első akkor is az, hogy az előadás összeálljon” – mondja, miközben a Traviata készülő díszletére tekint, amely már a hegesztésre vár. Hamarosan folytatódik a munka, beindul a köszörű, mi pedig átadhatjuk magunkat a műhelyből kiszüremelő zajok és az Operaház ablakain át hallható skálázások összjátékából létrejövő különleges koncertélménynek. ○

KULTÚRÁBAN OTTHON VAGYUNK. AZ OPERÁBAN IS.

Jó szórakozást kívánunk!

NÉPSZABADSÁG

ORIGO

KÖTVE-FÜZVE
FIGARO
KUNSZT
EGYFELVONÁS
QUART
KONCERT
PROGRAMAJÁNLÓ
FESZTIVÁL
TÁNC

ORIGO KULTÚRA
WWW.ORIGO.HU/KULTURA

○ LAURE MELOY | Fotó: Pályi Zsófia

Különleges időjárás

Néhány hónap leforgása alatt két kortárs opera premierjét is láthatta az Opera közönsége. A januári Lear után Thomas Adès A vihar című, 2004-ben a londoni Covent Gardenben bemutatott operája májusban Budapesten is sikerrel vizsgázott a kritikusok és a közönség körében is.

„Adès igazán nem írt könnyű zenét Prospero történetéhez, (...) ám A vihar így is mindenestől valódi, drámai sodrású opera. Olyan opera, amelynek van érvényes mondanivalója a varázsló szigetén megtapasztaltokról: az egymás mellett létező, egymással össze-összecsiszós világokról, a reményről és a rezignációról, s persze a varázslatról. A varázslatról, melynek természetfeletti végrehajtója, Ariel olyan szólamot kapott, amely a valóságértelmség

cipőben egyensúlyozva, hol a zsinórpadról belógatva énekelt, csicsgergett és nyiszitelt. A magas szolamok (a koloratúrszoprán mellett vagy négy tenor és egy kontratenor) által dominált opera középpontjában egy pulóveres bariton Prospero állt bosszút – és mondott le egyszermind a bosszúról: a lemondásában is markánsan férfias Franco Pomponi, komoly énekesi teherbírásról és példás muzikális fegyelemről tanúbizonyságot téve.”
(László Ferenc, Magyar Narancs)

„William Shakespeare színművéből elsőre nem néztem ki a sikeres »operasítás« lehetőségét, azt gondolván, hogy a cselekmény túlságosan sokrétű és szövevényes ahhoz, hogy ésszerűen lehessen leegyszerűsíteni azt a klasszikus operai librettó szabályai szerint. Szerencsére Adès és a szövegkönyv írója, Meredith Oakes nem így gondolta, s az eredmény feltétlenül igazolta kitartó elszántságukat. (...)

Kellemes meglepetést jelentett Antonio meglehetősen kényes fekvésű szolamának és ellenszenves figurájának az üzembiztos közvetítésével a fiatal Tarjányi Tamás. Ferdinand nagyon szép és nemes szolamát meggyőzően énekelte Balczó Péter, a párját, Mirandát életre keltő Szántó Andrea szép, puha, levegős szoprán magasságokkal tűnt ki. A nápolyi udvarból Pallerdi András, Gonzalo alakítójára emlékszem szívesen.”
(Zéta, Café Momus)

○ SZÁNTÓ ANDREA | Fotó: Csibi Szilvia

○ FEKETE ATTILA, PALERDI ANDRÁS | Fotó: Csibi Szilvia

○ FRANCO POMPONI | Fotó: Pályi Zsófia

„Ludger Engels szürrealisztikus látomásában egy széthulló világ kellékei elevednek meg az Operaház színpadán. (...) A rendezés nagy erénye, hogy nem siklott át a filozofikus kérdéseken, hanem a látványvilággal és a beállításokkal érzeltetni tudta azokat. Engels elsősorban Prospero világtól való elidegenedését kívánta ábrázolni, a kizökkent időt, amit már nem lehet helyre billenteni. (...) A vizuálisan ügyesen megkomponált színpadképek érzékletesen teremtik meg az előadás alaphangulatát, amely teljes összhangban van a librettóval és a zenével. A rendezés egyszerű utalásrendszerével megkönnyíti a közönség számára ismeretlen darab befogadását.”
(Péter Zoltán, Kortársonline.hu)

„Adès zenéje tán szokatlan a fülnek, de még így is könnyű azonosulni vele, hála a dramaturgiai és emocionális is pontos felépítésnek. Merem állítani, hogy az angol klasszikus zene harmadik pillére Purcell és Britten után Adès. (...) Halász Péter karmesternek óriási volt a felelőssége: a mű hangszeres része rendkívül gazdag, folyamatosan változó hangulatokkal. A dirigens tökéletesen oldotta meg a rá nehezedő feladatot, csakúgy, mint a Strausz Kálmán vezette kórus.”
(Pavel Unger, Opera Plus)

○ TARJÁNYI TAMÁS, HAJA ZSOLT | Fotó: Csibi Szilvia

„Szántó Andrea meglepetésként szolgált Miranda, Prospero lányának szerepében lágy, légies szopránjával. Balczó Péter lélekemelő alakítást nyújtott Ferdinand, a király fiának jelmezébe bújva. (...) Pallerdi András játéka igazán megérintett a valamikori király őszinte és idős tanácsadójának, Gonzalo megformálása során.”
(Harald Lacina, Der neue Merker, Der Opernfreund)

○ LAURE MELOY | Fotó: Csibi Szilvia

„A Ludger Engels-rendezte produkció ötletes vizuális és zenei metaforákat alkalmaz, amelyek a címbeli viharra utalnak. Mindez olyan énekesekkel valósult meg, akik egytől egyig megállták a helyüket Adès kihívást jelentő zenéjének tolmácsolásában, igazán emlékeztetése téve az estét a maga varázslatos zsenialitásával. (...) Annak ellenére, hogy a partitúra mellőzi a könnyen felidézhető dallamokat, Adès zenei nyelvezetének intuitív értelme van. A harmadik felvonásra a nézőtéren minden fül hozzászokott, és a teltház közönség, amelyben minden generáció képviseltette magát, tomboló tapsviharban részesítette az előadást.”
(Alexandra Ivanoff, Bachtrack.com)

○ LAURE MELOY | Fotó: Csibi Szilvia

○ SZÁNTÓ ANDREA, PALERDI ANDRÁS, BALCZÓ PÉTER | Fotó: Csibi Szilvia

„Ezt az alapvetően nehezen befogadható darabot, amely Prospero monológja helyett a szigeten örökre egyedül hátrahagyott Caliban metaforikus magányával zárul, a közönség hatalmas ovációban részesítette.”
(Livia Bidoli, Gothic Network)

SHAKESPEARE

Repertoár
felrázva

A májusi *Shakespeare400+* Fesztivál William Shakespeare nevéhez méltón a legokos rendezvénye volt. Három helyszínen tizenhét különféle adaptáció, köztük több bemutató hangzott el, és a program megkoronázásaként Bryn Terfel világhírű bariton is tiszteletét tette az Ybl-palotában.

FALSTAFF - AMBROGIO MAESTRI | Fotó: Árkossy Péter

„A *Sly*-produkció résztvevői, Gyüdi Sándor karmester és társai rokonszenves igyekezettel fáradoztak azon, hogy Wolf-Ferrari operája meggyőzze a közönséget. A címszerepben László Boldizsár teherbíró tenorjával és a harsányabb gesztusoktól sosem idegenkedő, erős játékkészségével aratott zajos sikert. (...) Az álmában főúri körülmények közé átcipelt költő ellenlábását, a tréfa kiötlőjét, Westmoreland grófját Kelemen Zoltán alakította, s nemes baritonja ezúttal sem okozott csalódást, ahogyan helyt állt szólamaért a Dolly grófnét éneklő Kónya Krisztina is. (...) Írjuk le a Simándy-énekversenyen diadalmaskodó fiatal Hanczár György nevét is, aki kis kettős szerepében nemcsak ígéretes lírai tenorját hallatta, de képes volt észre is vétetni magát a színpadon, ami még egy operaénekes számára sem mellékes erény.”

(László Ferenc, *Magyar Narancs*)

„Göttinger *Sly*-rendezése hatásosan érzékeltette a felszín alatt megbúvó drámát, az előadás látványvilága – Horgas Péter monumentális díszleteivel – pedig folyamatosan hangsúlyozta a történet álomszerűségét. Az előadás egyik legnagyobb érdeme a szólóénekesek, a táncosok, valamint az énekkar tagjainak összehangolt színpadi mozgatása.”

(Péter Zoltán, *Operaportal.hu*)

„László Boldizsár kiválóan alakította a *Sly* poétájának a szerepét, dinamikus hangjával és nagy lelki odaadásával. Az oldalán hangilag markáns Dolly grófnőként minden hangfekvésben teherbíró szopránjával Kónya Krisztina állt. Férjének alakítójaként, Westmoreland grófként becsülendő a kérges baritonú Kelemen Zoltán is. (...) Mivel a szerepek egy része táncos megjelenítést igényelt, meg kell még említeni Katona Gábor humoros koreográfiáját, amiben két táncos által vicces módon megformált tevé is feltűnik. Kovács Kornélia a Szegedi Nemzeti Színház kórusát körültekintően és oly módon tanította be, hogy az egyben az este hajtómotorává vált. A Szegedi Nemzeti Színház zenekarának élén Gyüdi Sándor állt, aki Wolf-Ferrari-dinamikára tervezett, verista partitúrájának ragyogóan világító erőt kölcsönzött.”

(Harald Lacina, *Der neue Merker, Der Opernfreund*)

Sly - CSEH ANTAI ÉS KÓNYA KRISZTINA
Fotó: Csibi Szilvia

Sly - BALCZÓ PÉTER | Fotó: Csibi Szilvia

„Az *Otello*-előadásban fellépők között több kiválóságot találunk, így a Magyar Állami Operaház Énekkarát és Gyermekkarát is. Ez utóbbi formáció teljesítménye igen meggyőző. A robusztus Cserhalmi Ferenc jó Lodovico volt, Rost Andrea nagyvonalú hangszíne pedig erőteljesebb, mint valaha. Németh Judit áldott lágyágával ideális Emiliaként, (...) Boncsér Gergely nagyon tiszta éneke Cassióként dicséretre méltó. A Magyar Állami Operaház Zenekarának zenészei nem hazudtolják meg a hírnevüket: minden egyes pult játékművészlete tökéletes. (...) Dicséret illeti Gyüdi Sándort, aki aprólékos odafigyeléssel gondozza a stílusok különös sokféleségét, ami a *Sly*-ban annyira jellemző Wolf-Ferrari. Az énekesi gárda sem marad le. (...) A három főszerep előnyösen lett kiosztva. Kelemen Zoltán robusztus torokból mozgékonyan formálja meg Westmoreland grófjának erélyes alakját, a gyöngéd legatójú Kónya Krisztina pedig elragadó. A főszerepben a metsző hangú László Boldizsárt találjuk, hőstenorját már Goldmark és Busoni kapcsán is elismeréssel említettük.”

(Bertrand Bolognesi, *Anaclase*)

Otello - KÁLMÁNDY MIHÁLY | Fotó: Csibi Szilvia

„A *Szentivánéji álom* előadását megtekintve úgy éreztem, nem lehet szó nélkül elmenni egy ilyen kiváló bemutató mellett. Ezzel persze nem saját elhivatottságomat, hanem a produkció különlegesen magas színvonalát igyekszem hangsúlyozni: az Opera rendkívül zsúfolt évadában kivételes örömet okozott ez a mindössze két estére szóló gyöngyszem. Az előadás a Zeneakadémia és az Opera együttműködésében valósult meg. (...) A felsorolt intézményeken kívülről érkező művész, a londoni Guildhall School karmestere, Dominic Wheeler (aki az idei Operavizsga-fesztiválról már ismerős lehetett a közönségnek) és a Miskolci Nemzeti Színház művészeti vezetője, Szabó Máté rendező vett részt. (...)

A rendező kiválóan operál a rendelkezésre álló eszközökkel, így eleven és szórakoztató előadás kerekedik. Nem is emlékszem, mikor nevezhetünk utoljára ennyire felszabadultan egy operaelőadásra, ezúttal azonban a humoros megoldások pompásan működnek, különösen a mesteremberek jelenete sikerül kacagtatóra. A klasszikus komédiái eszköztár – férfi női ruhában, össze nem illő szerelmespár – sem hat

elcsépeltnék, a legbizarrabb poékok sem válnak erőltetetté, és nem is törik meg a produkció egészének integritását. Szabó Máté végig nagyfokú tudatossággal vezeti a cselekményt, megtartva, de jól összefogva az eredeti mű valamennyi rétegét. (...) Az ifjú énekesek profikat megszágyenítő természetességgel, könnyedséggel mozognak a színpadon. Játékukban nyoma sincs műviségnek, legyen szó komédiázásról vagy – a sokszor még nehezebbnek bizonyuló – pátoszról. Talán ennél is nagyobb öröm, hogy hangjait teljesítményüket is elismerés illeti.”

(Kondor Kata, *Opera-Világ.net*)

Szentivánéji álom - PAIZS MIKLÓS
Fotó: Nagy Attila

West Side Story - SZAKÁCS ATTILA, GIKOVSKÍ SZNEZSANA, APÁTI BENCE
Fotó: Pályi Zsófia

„Mi most tulajdonképpen a Lear még az 1978-ban a Bajor Állami Operaházban színre vitt bemutatójának lehettünk egyenes ági részesei, hiszen ez az opera bizony ilyen lassan csoszogja körbe a világ színpadait: Londonba is csak 1989-ben érkezett meg. A korabeli sajtófotók tanúsága szerint remekül sikerültek Zöldy Z Gergely jelmez- és díszletrekonstrukciói, e két színpadi elem az énekesek mellett mindenképpen főszerepet játszott. (...) A szereplők – már csak a megtanulhatatlanság határát súroló nehéz szövegek érzékletes interpretálása miatt is – egytől egyig kiváló, karaktereikben elmélyülő teljesítményt nyújtottak.”
(Végső Zoltán, *Élet és Irodalom*)

SHAKESPEARE: MIAJAEST - BRYN TERFEL | Fotó: Rákossy Péter

MACBETH - RÁCZ ISTVÁN | Fotó: Rákossy Péter

HAMLET - KOVÁCS JÁNOS ÉS FRIED PÉTER | Fotó: Rákossy Péter

„Hogy sok-e? Persze, hogy sok! Bryn Terfel egy showman, ehhez nem fér két-ség. De nem attól az, hogy bohóckodik a színpadon, hanem attól, hogy eszméletlenül zenei profizmus mellett teszi mindezt. Csakis ez a profizmus adhat legitimitást annak az intenzív jelenlétnek, amely a basszbaritont jellemzi. (...) Az est második felében a walesi énekest megszállta az ördög: Bryn Teufel (!) Boito *Mefistofeléjéből* és Gounod *Faustjából* adott elő egy-egy démoni részlet. Az az arcberendezés... Nem mondhatjuk rá, hogy Mefisztónak született, mert Wotannak, Falstaffnak, Jágónak és Dulcarnának is tökéletes. Ekkor a legördögibb volt, amit énekestől valaha láttam. Olyan grimasztára van, amellyel tényleg egyik pillanatról a másikra képes teljesen ellentétes szerepekbe bújni. És valamennyi grimaszhoz tartozik profesz-szionális és találó hanganyag is. (...) Ejtsünk pár szót Gareth Jonesról és a Magyar Állami Operaház Zenekaráról. A felszínre merészkedett zenészekre nem lehet panaszunk. Hangerőben lehetetlen volt elnyomni Terfelt, így az egész

zenekar felszabadult, természetesen játszhatott. Jó látni is néha, micsoda teljesítményt nyújtanak hazánk láthatatlan muzikusai. A Terfel mókáiban gyakran szerepet kapó Jones egyértelmű, a szükségesnél sohasem több mozdulattal vezényelt, és érzékenyen reagált a hatalmas basszbariton legapróbb poénjaira is. Az estnek volt még két énekes közreműködője: Sáfár Orsolya és László Boldizsár. Előbbi a *Szerelmi bájital* egyik duettjében énekelt Terfellel, utóbbi szólószámot kapott Verdi *Macbethjéből*. Tisztességes előadások voltak, amelyek nem kívánták elvenni a rivaldafényt az est főhőséről, ellenben jólesően simul-tak a műsorba.”
(Mona Dániel, *Opera-Világ.net*)

LEAR - BÁTORI ÉVA, KOVÁCS ISTVÁN, SÜMEGI ESZTER, TÓMAS TÓMASSON | Fotó: Pályi Zsófia

SLY - KELEMEN ZOLTÁN | Fotó: Csibi Szilvia

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Angliában élek, és szerencsés vagyok, hogy a napokban Budapestre utazhattam, hogy lássam az Önök legújabb Lear-produkcióját a főszelesen szép Operaházban. A Lear király rajongójaként tucatnyi elő-adást láttam már a világ számos pontján, és elmondhatom, hogy a budapesti színre-vel hihetetlenül jól sikerült!”
(Gareth Carr)

„Zenés színházi és rendezői múltam miatt gyakran járok az Önök két játszóhelyére, ahol sok emlékezetes előadást láttam. Most azonban azért írok, hogy megdicsérjem azt

a rendkívüli teljesítményt, amit egyedülálló Shakespeare400+ Fesztiváljuk képvisel. Ez a hatalmas vállalkozás olyan szintű ambíciót mutat, amely nagyon ritka bármilyen intézményben. Hol másutt lehet még megismerni például Wolf-Ferrari Sly című operáját? Főként azonban a Ponnelle eredeti koncepciója alapján készült Learhez, valamint A viharhoz szeretnék gratulálni. Mindkettő színre vitele nagy kihívás bármely operaház számára, nem beszélve hihetetlenül nagy igényeket támasztó zenéjükről. Nagyszerű élményekkel lettem gazdagabb, amelyeket nem fogok elfelejteni, s amelyekhez gratulálok!”
(Sven Henning, a Bergeni Nemzetközi Fesztivál művészeti igazgatója, a bergeni Nemzeti Színház művészeti igazgatója és rendezője, a norvég Rikskonsertene programigazgatója, valamint a Szonja Királyné Nemzetközi Énekversenyt művészeti vezetője)

LEAR - TÓMAS TÓMASSON | Fotó: Pályi Zsófia

A VIHAR - FRANCO POMPONI | Fotó: Csibi Szilvia

SHAKESPEARE

Boldogság, merre vagy?

Az élményekben és bemutatókban egyaránt bővelkedő Shakespeare-évad a barokk muzsika és a dzsessz, a film noir és a semi-opera műfaját újszerű módon ötvöző előadással, Purcell *A tündérkirálynő* című opera négyes szériájával zárult.

○ DUCZA NÓRA, DARAGÓ ZOLTÁN, SZEMERE ZITA | Fotó: Nagy Attila

○ Fotó: Nagy Attila

„Sebastian Hannak díszletei egyszerre idézték fel hibátlanul a kor – mármint a 20. század közepe – hangulatát, hatottak elegánsnak és tagolták kiváló ritmusérzékkel a teret, egyszerre a külső és a belső nézőpont játékos váltogatására adva lehetőséget. Lisztopád Krisztina jelmezei gazdag fantáziáról tanúskodtak, atmosféra-teremtők és feltűnően jó minőségűek voltak, ami a barokk operajátásra utaló kevés mozzanat egyike volt, s a kontraszthatás révén jól érzékeltette a »fekete« világ talmi és élőködő jellegét. Végül a

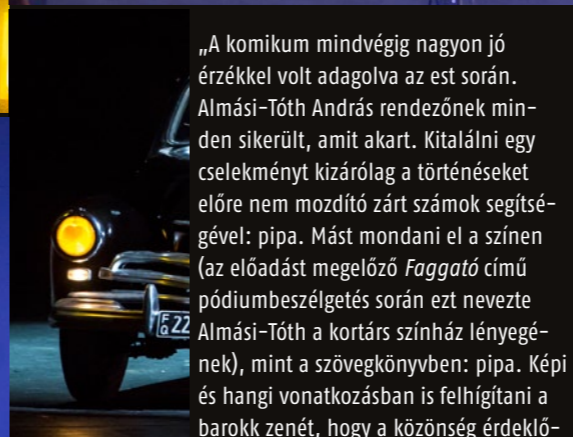
szereplők, elsősorban a Purcell két tündéréből reciklált két – könnyűvérű – lány rövid táncos jelenetei az előadók tehetségén túl Widder Kristóf mozgástervező munkáját dicsérték. (...) A karmester, Benjamin Bayl meggyőző zenei karakterekkel, jó tempókkal és biztos arányérzékkel szolgálta az előadás zenei oldalát. Az Operaház énekkara pedig mára Strausz Kálmán irányítása alatt valóban sohasem hallott magaslatokra emelkedett; fegyelme, perfekcionizmusa, hangzási és intonációs tisztasága mármár szokatlan egy operai kórustól.” (Malina János, Revizoronline.com)

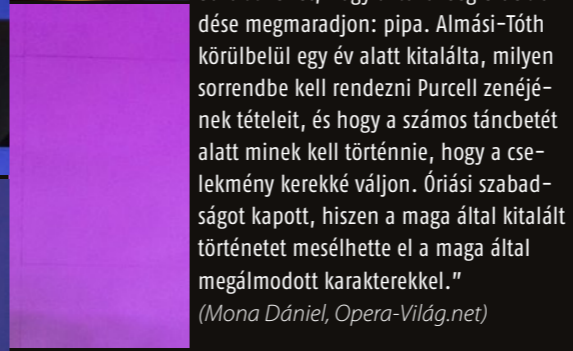
○ BARÁTH EMŐKE | Fotó: Nagy Attila

○ BARÁTH EMŐKE, SZAPPANOS TIBOR, GIANLUCA MARGHERI | Fotó: Nagy Attila

„A komikum mindvégig nagyon jó érzékkel volt adagolva az est során. Almási-Tóth András rendezőnek minden sikerült, amit akart. Kitalálni egy cselekményt kizárólag a történések előre nem mozdító zárt számok segítségével: pipa. Mást mondani el a színen (az előadást megelőző *Faggató* című pódiumbeszélgetés során ezt nevezte Almási-Tóth a kortárs színház lényegének), mint a szöveggönyvben: pipa. Képi és hangvi vonatkozásban is felhívítani a barokk zenét, hogy a közönség érdeklődése megmaradjon: pipa. Almási-Tóth körülbelül egy év alatt kitalálta, milyen sorrendbe kell rendezni Purcell zenéjének tételeit, és hogy a számos táncbetét alatt minek kell történnie, hogy a cselekmény kerekké váljon. Óriási szabadságot kapott, hiszen a maga által kitalált történetet mesélhette el a maga által megálmodott karakterekkel.” (Mona Dániel, Opera-Világ.net)

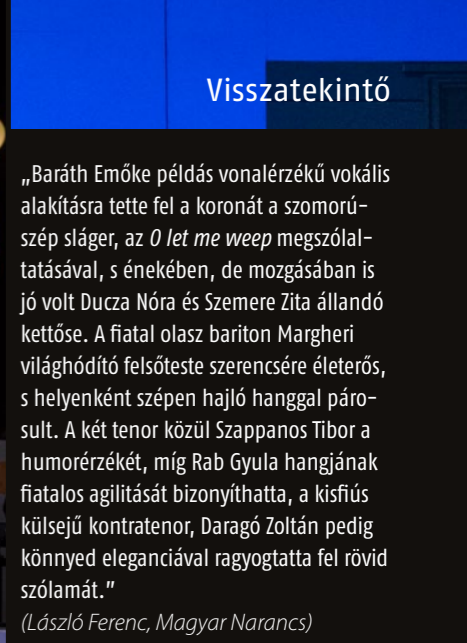
○ DUCZA NÓRA, FRIED PÉTER | Fotó: Nagy Attila

○ BARÁTH EMŐKE | Fotó: Nagy Attila

○ FEKETE-KOVÁCS KVINTETT | Fotó: Nagy Attila

○ BARÁTH EMŐKE, RAB GYULA | Fotó: Nagy Attila

„Baráth Emőke példás vonalérzékű vokális alakításra tette fel a koronát a szomorú-szép sláger, az *O let me weep* megszólaltatásával, s énekében, de mozgásában is jó volt Ducza Nóra és Szemere Zita állandó kettőse. A fiatal olasz bariton Margheri világhódító felsőteste szerencsére életerős, s helyenként szépen hajló hanggal párosult. A két tenor közül Szappanos Tibor a humorérzékét, míg Rab Gyula hangjának fiatalos agilitását bizonyíthatta, a kislíus külsejű kontratenor, Daragó Zoltán pedig könnyed eleganciával ragyogtatta fel rövid szólamát.” (László Ferenc, Magyar Narancs)

(László Ferenc, Magyar Narancs)

Kiemelkedően gazdag évadának végén impozáns gálaest keretében nyújtotta át az Opera vezetősége legrangosabb szakmai elismeréseit, amelyeket az aktív szólisták megbecsülésének, tehetségük és teljesítményük értékelésének vágya hívott életre 2012-ben.

Legek legjei

A három kamaraénekesi kitüntetés közül az egyiket Schöck Atala kapta, aki a porcelánhattyú átvételekor hangsúlyozta, hogy szerepalmát, a Werther Charlotte-jának szólalmát a kollégák szeretete és támogatása nélkül talán nem tudta volna ilyen színvonalon megformálni. Pasztircsák Polina a színpadon azt mondta, hogy nem számított rá, de már nagyon várta és bízott benne, hogy kiérdemli ezt a díjat, Palerdi András pedig a folyamatos, színvonalas munka jelentőségét emelte ki.

○ PALERDI ANDRÁS | Fotó: Csibi Szilvia

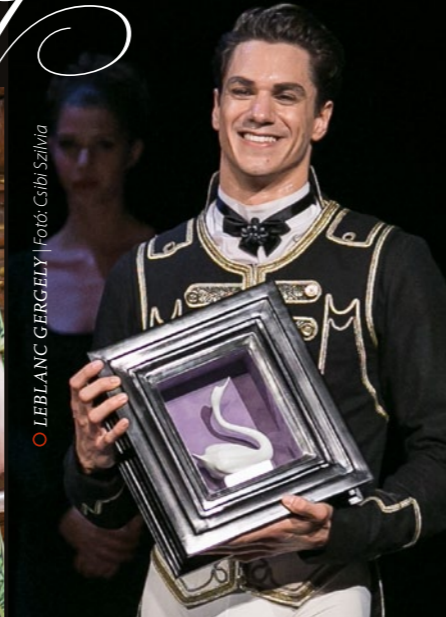

○ PASZTIRCÁK POLINA | Fotó: Csibi Szilvia

○ SCHÖCK-ATALA | Fotó: Csibi Szilvia

Csillagóra Gálaest

○ LEBLANC GERGELY | Fotó: Csibi Szilvia

○ DANYILOVA GALINA | Fotó: Csibi Szilvia

A következő évad során az Opera kamaraművésze címet Danyilova Galina koncertmester viselheti, aki Szentpéterváron az Auer Lipót-féle hegedűiskolán nevelkedett és mint egy sajátos lélekvándor cserélte fel orosz hazáját magyarra. A Magyar Nemzeti Balett Étoile-ja (Csillaga) a mindig derűs Leblanc Gergely lett, aki meghatódva vette át az ébenfa hatású, valódi ezüst betéttel ellátott, art deco stílusú keretbe foglalt

○ VIRÁG PÉTER, PÓLUS LÁSZLÓ, SZENDRÉNYI ÉVA, ÓKOVÁCS SZILVESZTER, TÓTH ERIKA, TURKOVICS MONIKA, CSER KRISZTIÁN, KOCSÁR BALÁZS
Fotó: Csibi Szilvia

fehér szobrocskát és azt mondta, hogy ez a díj a kimerítő évad végén olyan energiákat ad neki, amelyekkel akár nyáron elkezdene a következő szezont.

A dalszínház egykori jeles művészeinek és emlékezetes egyéniségeinek emlékére alapított jutalmakat a Csillagóra Gálaest megelőző, zártkörű eseményen adták át. Idén a Ferencsik-emlékplakettet kiemelkedő művészi munkájáért Pólus László, az Opera zenekarának gondnokművésze kapta, aki a próbajáték és a szólócellista kinevezés mellett ezt a pillanatot is sors-

○ PÓLUS LÁSZLÓ | Fotó: Csibi Szilvia

○ CSER KRISZTIÁN | Fotó: Csibi Szilvia

○ TÓTH ERIKA | Fotó: Csibi Szilvia

fordító momentumként élte meg. A Komor Vilmos-emlékplakettet Lakatos Péter kürtművész érdemelte ki, aki elmondta, hogy a már megkezdett művészi úton szeretne továbbhaladni. A Márk Tivadar-emlékplakettet idén Szendrényi Éva díszlettervező vehette át, aki számos sikeres operaházi produkció alkotója, és aki a férjét is egy operaházi munkának köszönheti. Az Oláh Gusztáv emlékére alapított elismerést Cser Krisztián magánénekes nyerte el, aki nemzedékének legigéretesebb basszistája. Rövid beszédében sport-

○ SZENDRÉNYI ÉVA | Fotó: Csibi Szilvia

hasonlaltal élve kiemelte, hogy bár szép volt a gól, a csapat nélkül nem jöhetett volna létre. „Egyedül nem tudok operát játszani, mert ahhoz kellene a zenészek, a karmesterek, a rendezők, a díszlet- és jelmeztervezők, a vezetőik.” A Gála-plakett most a kötéldíjazott rendezőasszisztenshez, Tóth Erikához került, akinek ténykedésére ugyan kevés fény vetül, de véleménye szerint akkor dolgozik jól, ha a munkája észrevétlen marad.

○ LAKATOS PÉTER | Fotó: Csibi Szilvia

Szabad egy táncra?

Szeptembertől ismét látható az a musical, amely az Opera történetében először kerülhetett a Ház színpadára, és amely nyári sorozatként is megállta a helyét. A *Billy Elliot – a Musical* című Elton John–Lee Hall-remek továbbra is a családok felé irányuló, a balett-művészetet népszerűsítő felhívás.

○ BENCZE ILONA | Fotó: Rákossy Péter

○ JOHN BAILEY MCALLISTER | Fotó: Rákossy Péter

○ VIZLENDVAI ÁRON | Fotó: Rákossy Péter

„Mi számít árulásnak, mi kompromisszumnak? Hol a határ? Nem Az ötödik pecsét dilemmája ez, de égető kérdés, manapság aztán különösen. Mindezek kódolva vannak a műbe, ugyanakkor színészi hitel és súly nélkül elvesznének, és a szórakoztató faktor mellett az ember eszébe nem jutna párhuzamokat felfedezni a magyar valósággal. Leginkább két erőzenés színészi (hangsúly mindkét jelzőn!) alakítás kell ehhez. Stohl Andrásé, aki a megövegyült, fiúgyerekeivel mit kezdeni nem tudó, nyílt kommunikációra alig képes, erő vezérelte, kemény apát játssza, aki már csak a tradicionális férfiszerep kliséi miatt sem lágyulhat el, mert az talajvesztettséget jelentene. Ugyanakkor

döntő pillanatban képes a szeretet és az apa ösztönéből rizikót vállalni. És Auksztáz Éváié, aki a táncnánó Mrs. Wilkinsonként egy olyan nőt mutat, aki nem ment el innen. Talán misszióból, talán azért, mert nem volt más lehetősége, de maradt. Sokéves szélmalomharcába belefáradt, kiégett pedagógus, ám felismeri a tehetséget, és ez az újonnan jött motíváció energiát ad neki, kirántja a fásultságból, hirtelen tartásos, harcra kész lesz. A couleur locale-hoz erősen hozzájárul Csákányi Eszter csupa optimizmus és csupa realizmus demens nagymamája, Borbély Richárd energiájától és tettvágytól duzzadó Tonyja, és a fregoliszerepeit egy-két vonással remekül egyénítő Fillár István. Természetesen nem mehetünk el a gyerekek mellett, akik ügyesek, helyesek, hitelesek. Minden biztonnal rengeteg munka áll mögöttük és az őket felkészítők mögött, mert egyáltalán nem a cukiságfaktorra építenek sem a címszereplő John Bailey McAllister, sem a Michaelt alakító Kamarás Zalán esetében.”

(Papp Tímea, Revizoronline.com)

○ STOHL ANDRÁS | Fotó: Rákossy Péter

○ VIZLENDVAI ÁRON, LADINEK JUDIT | Fotó: Rákossy Péter

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Isteni volt, mindenkinek ajánlom! Az egész produkció szenzációs!”
(Komáromi Judy)

„Mi láttuk Londonban is, és rettentően kíváncsiak voltunk arra, hogy az Operának és a budapesti színészeknek mit sikerül kihozni a darabból. Nem csalódtunk, mert az előadás egyszerre volt vicces és elgondolkodtató. Le a kalappal a szereplők és a stáb előtt! Gyerekek és felnőttek egyaránt nagyot alkottak, és ne feledjük el megemlíteni a zenekart és a briliáns rendezést se. Köszönöm a szép és felejthetetlen estét!”
(Parti Adrienn)

„Csodálatos darab, szerintem az év musicalje lesz. Én erre szavazok.”
(Ferenc Bálint)

„A szereplőválogatás is nagy munka lehetett. Nagyon kevesek tudnak egyszerre ilyen jól énekelni és táncolni is, főleg gyermekkorban, amikor még a mutálást is számításba kell venni.”
(Gmezei Mária)

„Csodás volt! Szívmelengető látni, mennyi fiatal tehetség jutott lehetőséghez.”
(Várkonyi Veronika)

„Kamarás Zalán Michaelként könnyed, vicces, fesztelen, infantilis, és megvan benne az, amit clownságnak hívunk – és nem azért, mert egy zenés epizódban valóban bohócruhát ölt, a hirtelenjében felszabadult McAllisterrel dalolva, szteppelve. (...)

A vitez helytállásnál többet nyújt Borbély Richárd és a balettórákon zongorázó, a balettismereteit levelezően megszerzett Mr. Braithwaite-ként Ekanem Bálint. Helyesek, rátermettek, természetesen a balettöző kislányok, köztük Mrs. Wilkinson felvágott nyelvű, korántsem naiv lánykája.”
(Horeczky Krisztina, Tánckritika.hu)

„Játsszon-e az Opera musicaleket? – erre a kérdésre hosszú időn át határozottan nemleges volt a válasz. A praktikus válasz éppúgy, akárcsak az elvi, hiszen az intézmény újabb kori történetének talán legnagyobb bukása éppen egy musicalhez, Sondheim *Myakfel-metsző*ként magyarított *Sweeney Todd*jához fűződött: 1992-ben az Erkel Színházban, Koós Jánossal és Miller Lajossal a címszerepben. A 2015–16-os évad során azonban láthatóan komoly erőfeszítéseket tett a Ház, hogy ezt a zord nemet igenre fordítsa át: még tavaly ősszel a *West Side Story* bemutatójával és klasszikusi rangjának felmagasztalásával, s most, az évad legeslegvégén a Billy Elliot musicalváltozatának behozatalával.”
(László Ferenc, Magyar Narancs)

„A világ legfontosabb dolgairól, és egyáltalán nemcsak egy táncoló kisfiúról szól a Billy Elliotból készült musical. Annyira erős a történet, hogy semmi sem fog ki rajta.”
(Kovács Bálint, Index.hu)

„Minden stimmel ebben a produkcióban – ritkán látni olyan musicalt, amely minden tekintetben jól átgondolt: a közönséget is lábba hozta, sok ujjongás, hosszan tartó taps és ováció volt a teljes társulat, de főként a gyerekszínészek jutalma. Érdemes megnézni!”
(Ira Werbowksy, Der neue Merker)

marad a gonosz maga, nem cserélik le mondjuk Bokros Lajosra a jobb értés érdekében, még a stage door feliratot sem fordította le senki. Nem is kell. Másfelől – és ez a fontosabb – az előadás minimum versenyképes az általunk látott eredeti londonival. (...)

Nos, a Billy Elliot főszerepét játszó, félig biztosan magyar John Bailey McAllister remekül mozog, táncol, játszik és még az éneklése alatt sem kell szorongva szorítani érte, hogy ne menjenek mellé a hangok. Magabiztos, szerethető, a felnőtteknek egyenrangú partnere. Barátja, a lánylelkű Michael szerepében Kamarás Zalán remekel. A két kisfiút tenyerén hordozza a színpad, jelenlétük, kisugárzásuk van, szteppelnek, revűszámot adnak elő, szövegtudásuk is hibátlan. Bravo! (...)

Szlávik István díszletei is hozzák az angol kisvárosi hangulatot, Vízvárdi András vetített képeivel együtt pótolják az Operaház korszerű színpadtechnikáját. Kovács Yvette Alida jelmezei ízléssel illusztrálják a mesét, de fontos szerep jut Madarász »Madár« János világítástervezőnek is, az ő munkája nagyban járul hozzá ahhoz, hogy az előadás látványa elemelkedik a megszokottól. A budapesti Billy Elliot újabb színházi szabadsághimnusz, szűk háromórányi illúzió a világ jobbra fordíthatóságáról.”
(madainyer, Ványa bácsi.blog.hu)

○ STOHL ANDRÁS, VIZLENDVAI ÁRON | Fotó: Rákossy Péter

○ VIZLENDVAI ÁRON | Fotó: Nagy Ártilla

Sejtelmek

Fotó: Nagy Attila

A filmvászon olyan sztárjai, mint Dexter Fletcher, Mike Myers, Simon Pegg vagy a fiatalabb színészgenerációból Margot Robbie sokak számára ismerősek. Az operavilág egyik csillagának, Edita Gruberovának szintén több millió rajongója van világszerte. De vajon mi a közös ezekben a népszerű művészekben? Jávorszky György

Az elmúlt év során került nyilvánosságra, hogy az Opera új logisztikai és művészeti központtal bővül, amelynek helyszíne a 2009-ben bezárt Északi Járműjavító lesz, és az Eiffel Műhelyház nevet fogja viselni. Ezekben a napokban pedig már javában zajlanak az átépítést megelőző bontási folyamatok, hogy a csarnok 2017 késő tavaszán készen álljon arra, hogy a nagyközönség előtt is megnyissa kapuit. A különböző műhelyek és látogatócentrum mellett létrejön egy kisszínház is, amely Bánffy Miklós, az Operaház egykori legendás intendánsának nevével majd. Itt lép fel jövő nyáron a bel canto királynője, Edita Gruberová is Donizetti egyik operája, a *Roberto Devereux* koncertszerű előadásán.

2016 májusában azonban ez a hatalmas tér egészen más képet mutatott, lehetővé téve azt, hogy néhány napra vasúti pályaudvarrá változtassák át Vaughn Stein *Terminal* című disztópikus thrillerének kedvéért. A film tónusához illően a forgatás minden nap késő délután kezdődött és hajnalig tartott. Az utolsó estére az Opera néhány munkatársával együtt kilátogattam, és egy cseppet sem modern, de működő vasútállomás látványa bontakozott ki a szemünk előtt. Danny Gulliver line producer mesélte el nekünk, hogy a helyszínvadászok rengeteg olyan létesítményt vizsgáltak meg, amely stílusában és hangulatában is megfelelt a forgatókönyvet is jegyző rendezőnek és alkalmas az általa felvázolt

Fotó: Nagy Attila

jelenetek megvalósítására. Több javaslatot is tettek, és a brit stáb végül Budapest mellett döntött, mert elmondásuk szerint az Egyesült Királyságban sosem találtak volna ekkora méretű, használaton kívüli komplexumot.

Amikor Molly Hassell producer körbevezetett minket, megmutatta, hogyan alakították át a csarnok egyes részeit. Volt itt metrómegálló, hirdetőoszlopok málló plakátokkal, a digitális korszak előtti menetrendi tájékoztatók, telefonkészülékek a 80-as évekből, valamint egy várótermi kávézó, amelynek külső részét egy régi iroda üvegfalai adták. A belső teret a Műhelyház egyik egészen más pontján rendezték be. „Elképesztő, mekkora ez az épület! Olyan jeleneteket is le tudunk itt forgatni, amik nem is ezen a pályaudvaron játszódnak” – mondta, és szavai nyomán az objektum egy távoli részén egy annak rendje-módja szerint felépített gyóntatószék sejlett fel előttünk.

Ahol nemsokára korszerű díszletraktárak és elegáns öltözők lesznek, ott tapintható volt a feszültség a füstben és porban gomolygó forgatás során: a bérnyilkost alakító

MIKE MYERS | Fotó: Matt Petit / ©A.M.P.A.S.

Dexter Fletcher és a rejtélyes hordár, Mike Myers között izzott a levegő, de a kávézóban felszolgáló Margot Robbie (aki *A Wall Street farkasa* című Scorsese-filmrel robbant be a köztudatba) sem az, akinek elsőre látszik. A szünetekben a színészek hétköznapi emberré alakultak vissza, és mivel a készülő produkciót még titoktartás övezte, rendhagyó módon inkább ők kérdeztek minket a Műhelyház

DEXTER FLETCHER

Fotó: Nagy Attila

titkairól, de főleg azon ámultak el, hogy hogyan lesz itt operajátszás közel egy év múlva.

Mike Myerst (*Wayne világa*, *54*, *Austin Powers*-filmek, *Becstelen Brigantyk*) a sminkmesterek öregedő, megtörtnek látszó vasúti alkalmazottá varázsolták, szinte árnyalak volt a félhomályban, szemében rettegés villant, amikor kést szegeztek neki. Aztán egy „Cut!” kiáltás a rendezőtől, és Myers arcán újra a tőle megszokott huncut mosoly ragyogott. Míg a kameraállások átrendezése tartott, azt tudakolta, hogyan adnak majd itt elő például egy *Pillangókisasszonyt*. Nos, sehogy... Az Eiffel Műhelyház ugyanis nem a nagy produkciók szín-

Fotó: Nagy Attila

SIMON PEGG | Fotó: Andy Buchanan BAFTA

tere lesz, így megmutattuk neki, hol épül majd fel a Bánffy Kisszínház, a kamaradarabok és a koncertszerű előadások otthona.

Dexter Fletcher, akit a magyar közönség széles körben *A ravasz, az agy és két füstölő puskacső* kapcsán ismert meg, az utóbbi években rendezőként is tevékenykedik. 2013-as filmje, a *Sunshine on Leith* nagy sikert aratott az angolszász világban. „Ezzel az alkotással messzebbre merészkedtem mindattól, amit valaha csináltam – vallotta egy interjúban. – Kihívást akartam, a saját határaitam szerettem volna feszegetni.” Fletcher számára a zenés színház világa sem ismeretlen felesége,

MARGOT ROBBIE | Fotó: Matt Petit / ©A.M.P.A.S.

a litván származású Dalia Ibelhauptaité révén, aki prózai színházi produkciói és rövidfilmjei mellett főként operarendezőként ismert. Mozart mellett előszeretettel állítja színpadra 19. századi komponisták műveit, de alkalmanként modernebb opuszokkal is megpróbálkozik, mint Prokofjev *A játékos* című darabja, a *Sweeney Todd*-musical vagy az elektronikus operafantázia, az *XYZ*.

Ibelhauptaité a moszkvai akadémián tanult, hazáján kívül Európa több országában dolgozott már, tavaly pedig New Yorkban is bemutatkozott. Ugyan huszonöt éve Londonban él, munkáiban nem tagadja meg kelet-európai gyökereit, filozófiájában pedig sokat merít

távol-keleti élményeiből. Fontos számára az önreflexió, az aprólékos elemzés. „Meg kell vizsgálni minden részletet, de nem azokat a felszínes dolgokat, amelyekkel gyakorta találkozunk és azonnal elfelejtünk” – vallja.

Dalia Ibelhauptaité is itt volt férjével Budapesten, ahol további helyszíneken folytatódott a *Terminal* előkészületei. Amikor a végleges verzió a mozikba kerül, a közönség már az új Eiffel Műhelyházat is birtokba veheti, ám az egykori járműjavító sajtóságos hangulata nem vész el: a leglátványosabb jelenetek háttéréként a filmkockák örökre megőrzik az átépítés előtti, különleges atmoszférát. ○

Fotó: Nagy Attila

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Kodály Zoltán

Székely fonó

Életképek magyar nyelven, magyar és angol felirattal

Rendező ▶ **Michał Znaniecki**
Koreográfus ▶ **Juhász Zsolt**
Karigazgató ▶ **Strausz Kálmán**
Díszlettervező ▶ **Luigi Scoglio**

Jelmeztervező ▶ **Magdalena Dabrowska**
Animáció- és világítástervező ▶ **Bogumił Palewicz**
Dramaturg ▶ **Kenesei Judit**
Karmester ▶ **Kocsár Balázs**

Közreműködnek a Duna Művészegyüttes táncosai.

Az első részben Pál István Szalonna és Bandájának táncháza hangolja a magyar népi dallamokra a közönséget.

Bemutató ▶ 2016. október 1., Operaház | További előadások ▶ 2016. október 2., 6., 7., 8., 9., 11., 12.

Partner ▶

